

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑๒๖ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖

บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์
ภาพถ่ายทางอากาศ แสดงให้เห็นส่วนโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา

กรุงเทพฯ วันนี้

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑๒๖ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 572X

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย

อนุกรรมการที่ปรึกษา	นายวิจิตร	อาวะกุล
อนุกรรมการที่ปรึกษา	นายเย็นใจ	เลาหวณิช
ประธานอนุกรรมการ	พลตรี หม่อมราชวงศ์ศุภวัฒย์	เกษมศรี
รองประธานอนุกรรมการ	คุณหญิงคณิตา	เลขะกุล
รองประธานอนุกรรมการ	นางสาวทรงสรรค์	นิลกำแหง
อนุกรรมการ	ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นางอัจจิมา จันทร์สุวานิชย์)	
อนุกรรมการ	นางสาวฉวีงาม	มาเจริญ
อนุกรรมการ	นางสาวนัยนา	แย้มสาขา
อนุกรรมการ	นายรัตนาวุธ	วัชโรทัย
อนุกรรมการ	นายสมหมาย	จันทร์เรือง
อนุกรรมการ	นางลินดา	อิศรางกูร ณ อยุธยา
อนุกรรมการ	ผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะคราวประชุม (ครั้งละไม่เกิน ๒ คน)	
อนุกรรมการและเลขานุการ	นางสุณี	กระจ่างวุฒิชัย
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	นางอัจฉรา	แสงภัทรเนตร
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	นางสายใจ	แจ่มจิราวรรณ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	นายจักรกฤษณ์	มณีปิตะสุต

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ)
รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายระพีพันธุ์ สริวัฒน์)
นางสาวทรงสรรค์ นิลกำแหง

คณะผู้จัดทำ

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นางอัจจิมา จันทร์สุวานิชย์)

นางลินดา	อิศรางกูร ณ อยุธยา	นางสุณี	กระจ่างวุฒิชัย
นางอัจฉรา	แสงภัทรเนตร	นายจักรกฤษณ์	มณีปิตะสุต
นางสายใจ	แจ่มจิราวรรณ		

ศิลปกรรม

นายปรีชา	ฉัตระเนตร
นางสาวเบญนภา	ชาติเชื้อ
นางสาวกฤตยา	โพธิ์สิน

วารสารไทย เป็นวารสารเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ รณรงค์ ปลูกฝัง และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๑, ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๒
โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๕๓๒๒, ๐-๒๒๘๒-๖๔๙๑
อ่านย้อนหลังได้ที่
www.identity.opm.go.th

ห้ามจำหน่าย
เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป
จากสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

พิมพ์ที่
บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด
๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ ถนนลาดพร้าว
กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม
โทร. ๐-๒๙๖๖-๑๖๐๐-๖
โทรสาร. ๐-๒๕๓๙-๒๕๑๒
email: darnsuta@truemail.co.th
website: darnsuthapress.com

สารบัญ

ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑๒๖ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖

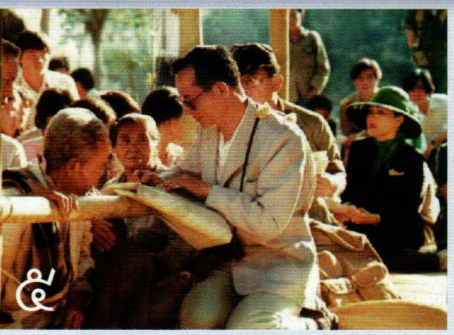

๓ บทบรรณาธิการ

๔ อาศิรวาท

๕ เสียงจากข้าแผ่นดิน : อย่าละทิ้งประชาชน
มยุรี สุขใย

๑๓ พระเจ้าอยู่หัวกับความมั่นคงด้านอาหาร
สายไหม จบกลศึก

๒๐ จากห้องดำรง...สู่หอสมุดดำรงราชานุภาพ
ญาณี คูหะรัตน์

๒๗ พระเจ้าอโศกมหาราช
วีระชัย ณ นคร

๔๑ ๘๐ ปีประชาธิปไตย
ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

๕๐ เทศกาล “สารท” ไทยงานประเพณีอันเนื่องมาแต่พระพุทธศาสนา
จารุดี ผโลประการ

๕๖ งานฉลอง ๒๓๑ ปี แห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์
นัยนา แย้มสาขา

๗๖ ปฏิทินกิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

๗๙ ใบตอบรับ

บทบรรณาธิการ

วารสารไทยฉบับที่ ๑๒๖ นี้เป็นฉบับต้อนรับปี ๒๕๕๖ คณะผู้จัดทำวารสารไทยขอเสนอบทความอันทรงคุณค่าหลากหลายเรื่อง เช่น เรื่องเสียงจากข้าแผ่นดิน : อย่าละทิ้งประชาชน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่างๆ ทำให้พระองค์ได้มีโอกาสคุ้นเคยกับราษฎรอย่างแท้จริง ได้ทรงเห็นปัญหาและความทุกข์ยากของราษฎร จนนำไปสู่แนวพระราชดำริที่จะช่วยขจัดปัดเป่าทุกข์ของราษฎร จึงมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ที่ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข สวัสดิการสังคม เกษตร แหล่งน้ำ การชลประทาน ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างครบวงจร และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร เน้นความเรียบง่าย อันเป็นหลักการพัฒนาการทรงงานที่พระองค์ทรงยึดถือปฏิบัติมาโดยตลอด และอีกบทความหนึ่งคือ เรื่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับความมั่นคงด้านอาหาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริริเริ่มทุกโครงการ ทรงสอนให้รู้จักพอเพียงเพื่อประโยชน์สุขของแผ่นดินด้วย “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” บทความเรื่อง ๘๐ ปี ประชาธิปไตยไทย นำเสนอแนวคิดว่า ถ้าคนไทยอยากมีการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยจริง ก็ต้องเริ่มทำความรู้จักกับประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานของ “การปกครองระบอบประชาธิปไตย” และร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัฒนธรรมให้เกิดโดยตัวเราเองทุกคน ปัญหาต่างๆ ในสังคมก็จะถูกขจัดให้หมดสิ้นไปได้เอง รวมทั้งบทความอันทรงคุณค่าเกี่ยวกับเอกลักษณ์ไทยต่างๆ อีกหลายบทความที่น่าสนใจ เชิญท่านผู้อ่านติดตามบทความอันทรงคุณค่าเหล่านี้จากวารสารไทยฉบับนี้ และหากมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะใดๆ กรุณาตอบใบตอบรับกลับมาได้ที่คณะผู้จัดทำวารสารไทย

คณะผู้จัดทำวารสารไทย

อาศิรวาท

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เนื่องในโอกาสคล้ายวันพระราชสมภพ

๒ เมษายน ๒๕๕๖

สัททุลวิกกีฬิตฉันท์ ๑๙

บังคมรัตนราชสุดาหทยชน
เปรื่องปริชญาณผล พิสิฐ
ยงยิ่งศิลปศาสตร์ประกาศพระคุณนิจ
กอบราชกิจอิท- ธิผล
ดนตรีคีตตระการประทานนิกรชน
เลิศวรรณศิลป์ดล ดิเรก
เกื้อการุณยพสกพระทรงวิริยะเอก
ดุจเทพประทานเฉก สุรีย์
ฉายส่องชีววิวัฒน์พระอัจฉริยะตรี-
โลกเทิดพระเกียรติศรี- สวัสดิ์
การศึกษาทุรถิ่นระบิลพระคุณวัฒน์
เมตตาประดุจฉัตร ณ เกล้า
ทูนเทิดรัตนราชสุดาจิร ณ เผ้า
รอยสรวลพระดับเศร้า นิกร
อัญเชิญรัตนตรัยประทานจตุรพร
ทรงสุขสถาวร นิรันดร์ เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำวารสารไทย
(คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ประพันธ์)

เสียงจากข้าแผ่นดิน : อย่าละทิ้งประชาชน

มยุรี สุขใย

เสมือนหยดน้ำกลางทะเลทราย ที่ชโลมจิตใจของคนไทยในยามทุกข์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตอบรับคำกราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่ ๙ แห่งจักรีบรมราชวงศ์

ด้วยพระชนมายุเพียง ๑๘ พรรษา กับพระราชภาระในฐานะพระมหากษัตริย์ ที่แม้จะยังทรงไม่มั่นพระทัยนัก แต่การที่ทรงตอบรับพระราชภาระนี้ เพื่อประชาชนจะได้มีที่พึ่ง ที่พักพิง คือพระเมตตาที่มอบแก่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์เป็นเบื้องแรกแล้ว

"ฉันพยายามจะไม่ท้อใจ ทั้งที่บางทีเกือบท้ออยู่เหมือนกัน ตอนที่อยู่ในสวิส แต่ก็รู้ว่าต้องยึดมั่นในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง ควรทำ มั่นใจเถิดว่า ฉันจะพยายามอย่างที่สุด"

คือพระราชปรารภบางตอน ในพระราชหัตถเลขาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานไปยัง ดร.ฟรานซิส บี. แซร์ ชาวอเมริกันผู้ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยเมื่อแรกที่พระองค์เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติ

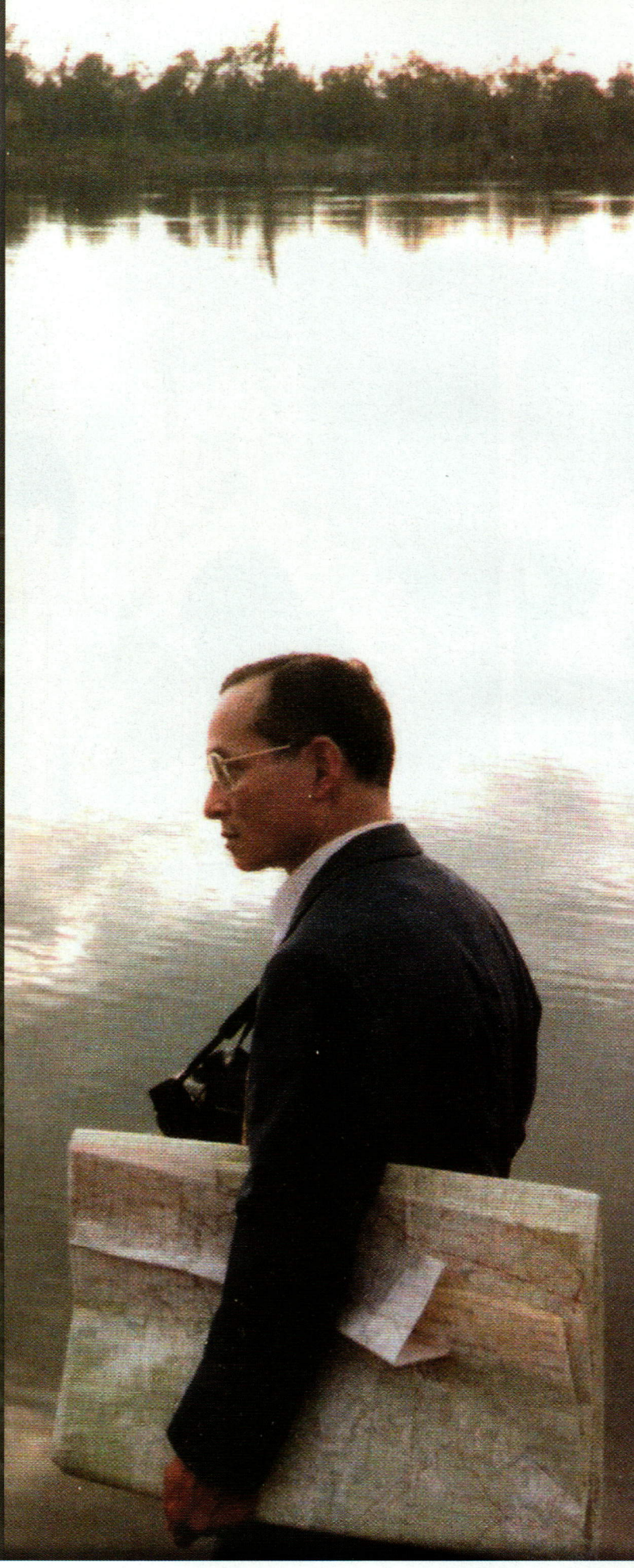

LAND-ROVER
ร.ย.ล

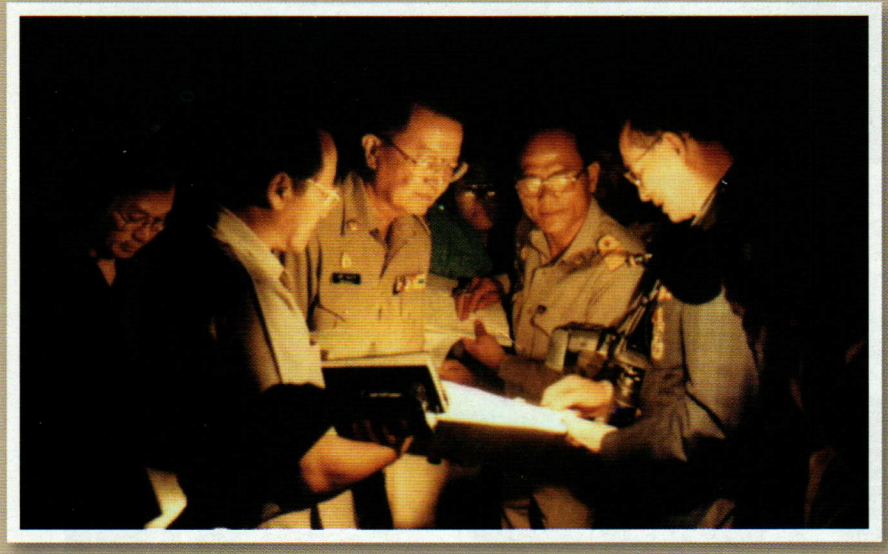

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรงปรับพระองค์เพื่อให้เหมาะสมกับพระสถานภาพใหม่ และเป็นไปตามความสนพระราชหฤทัยในพระราชกิจของพระองค์ ทรงกระตือรือร้นในการทรงงานเพิ่มขึ้น จนกลายเป็นทรงอุทิศทุ่มเทพระองค์ในเวลาต่อมา

การได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในภูมิภาคต่างๆ อันเป็นพระราชกรณียกิจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติ ถือว่ามีความหมายและมีความสำคัญยิ่ง เพราะทำให้พระองค์ได้ทรงมีโอกาสคุ้นเคยกับราษฎรอย่างแท้จริง ได้ทรงเห็นปัญหาและความทุกข์ยากของราษฎร ได้ทรงเห็นน้ำใจของราษฎรที่มีความจงรักภักดีและผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างลึกซึ้ง จนนำไปสู่แนวพระราชดำริที่จะช่วยขจัดปัดเป่าทุกข์ของราษฎร

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ที่ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข สวัสดิการสังคม เกษตร แหล่งน้ำ การชลประทาน ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างครบวงจร สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร เน้นความเรียบง่าย อันเป็นหลักการทรงงานที่พระองค์ทรงยึดถือปฏิบัติมาโดยตลอด

ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดารแต่ละครั้ง ล้วนแล้วแต่ต้องบุกป่าฝ่าดง ขึ้นเขา ข้ามลำห้วย และอุปกรณ์ที่ทรงมีประจำพระองค์นั้น มิใช่อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกสบายสำหรับพระองค์ หากแต่เป็นอุปกรณ์ที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการทรงงาน คือ กล้องถ่ายรูปคล้องที่พระศอ วิทยุสำหรับติดต่อเข็มทิศซึ่งติดอยู่กับนาฬิกาข้อพระกร ดินสอที่มียางลบ และแผนที่แผ่นใหญ่พิเศษ ซึ่งแสดงรายละเอียดของภูมิประเทศที่พระองค์ทรงจัดเตรียมและศึกษาไว้ล่วงหน้าก่อนเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎร

ภาพแห่งการทรงงานตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้นพระราชภารกิจในแต่ละวัน ผู้ตามเสด็จ ผู้พบเห็นต่างประทับใจในพระวิริยอุตสาหะ ทรงอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ทรงทักทายกับราษฎรที่มาเฝ้าฯ อย่างเป็นกันเอง มักประทับเสมอกับราษฎร บางครั้งประทับบนดินบนหญ้า จนพระสนับเพลาเปื้อนดินโคลน แม้พระเสโทจะไหลท่วมพระพักตร์และฉลองพระองค์จนชุ่มไปหมด แม้ฝนจะตก หากงานยังไม่ลุล่วง พระองค์จะทรงยืนท่ามกลางสายฝน และทรงงานต่อไปในฉลองพระองค์และพระมาลากันฝน ส่วนแผนที่นั้นต้องกางในถุงพลาสติกใหญ่

แสงวับแวมจากตะเกียงในการทรงงานถึงค่ำมืดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่ามกลางพสกนิกร ส่องสว่างเห็นเพียงพระพักตร์แต่น้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตา

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั้น ส่องสว่างถึงกลางใจพสกนิกรผู้ยากไร้

กว่า ๖๐ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงอยู่ในสิริราชสมบัติ พระองค์ได้ทรงหยุดพักพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชนคนไทยบ้างหรือไม่ บ่อยแค่ไหนที่พระองค์ต้องประทับเต้นท์ในระหว่างเสด็จเยี่ยมราษฎร และทำไมพระองค์ยังต้องทรงงานในขณะที่ทรงพระประชวร

พสกนิกรไม่อาจรู้ เพราะเบื้องหน้าที่เห็นนั้นคือรอยแย้มพระสรวล คือภาพของความสุขขณะทรงงานเมื่ออยู่ท่ามกลางพสกนิกรของพระองค์ แต่สิ่งที่ราษฎรทั้งแผ่นดินได้เห็นประจักษ์แล้วเวลานี้ คือสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้

“งานของพระมหากษัตริย์ที่แท้ ส่วนใหญ่เป็นงานด้านหลังนี้”

พระบรมราโชวาทที่บอกเล่าถึงการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เป็นงานปิดทองหลังพระ ที่จะไม่ได้อะไรตอบแทน นอกจากความภูมิใจในการทำงาน

เสียง ***“อย่าละทิ้งประชาชน”*** คำขอร้องที่กอปรด้วยความหวัง เป็นคำขอร้องที่ยังคงค่าแห่งความผูกพัน ที่นับวันจะยิ่งทบทวี เห็นได้จากทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวร ภาพของประชาชนชาวไทยที่ไปคอยเฝ้าฟังแถลงการณ์ของคณะแพทย์ที่ถวายการรักษา และทุกสายตาที่ทอดไปเบื้องหน้า ณ ห้องที่ประทับรักษาพระอาการประชวรนั้น บ่งบอกถึงความรัก ความห่วงใยที่บริสุทธิ์ เป็นความรัก ความห่วงใย จากสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ทุกข์ทางพระวรกายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ประชาชนคนไทยทั้งประเทศได้เห็นในพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ สะท้านสะเทือนในหัวใจของพสกนิกรผู้จงรักภักดี

ถึงเวลาที่คนไทยทุกคน ต้องร่วมแรงร่วมใจ ช่วยกันพยุงรักษาบ้านเมือง ด้วยจิตแห่งความดี ด้วยใจที่จงรัก เพื่อตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระผู้ทรงเป็นมิ่งขวัญของแผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับความมั่นคงด้านอาหาร

สายไหม จบกลศึก

การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ กล่าวได้ว่าสืบเนื่องมาจากพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริริเริ่มไว้ทุกโครงการ ซึ่งล้วนเป็นส่วนสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เป็นต้นทางเพื่อนำไปสู่การสร้างอาหารของประเทศทั้งสิ้น จากความเห็นที่ว่าทรงพัฒนาดินเพื่อสร้างพื้นที่ทำกิน ทรงพัฒนาป่าเพื่อสร้างน้ำ ทรงพัฒนาน้ำเพื่อสร้างธัญญาหาร ทรงพัฒนาข้าวปลาอาหารเพื่อสร้างความมั่นคงของชีวิต ทรงสอนให้รู้จักชีวิตพอเพียง เพื่อประโยชน์สุขของแผ่นดิน เมื่อประมวลพระราชกรณียกิจที่กล่าวทั้งหมดมาประสานสัมพันธ์กันแล้ว จะมองเห็นความเกี่ยวเนื่องได้ชัดเจนว่า พระองค์คือผู้ทรงสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมืองอย่างอเนกอนันต์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพัฒนาดินเพื่อสร้างพื้นที่ทำกิน ความหมายคือ **"การบำรุงดิน"** ทรงพัฒนาป่าเพื่อสร้างน้ำและพัฒนาน้ำเพื่อสร้างธัญญาหาร หมายถึง **"การบริหารจัดการน้ำ"** เมื่อกาลเวลาล่วงไปทำให้ชาวไทยทั้งหลายประจักษ์ในพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาญาณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า พระองค์คือ **"จอมปราชญ์แห่งดิน"** เพราะทรงแก้ไขปรับปรุงดินที่เป็นปัญหาหลายลักษณะ ทั้งดินทราย ดินเป็นหินกรวดแห้งแล้ง ดินดาน ดินแข็ง ดินลูกรัง ดินถูกชะล้าง ดินเปรี้ยว ซึ่งล้วนเป็นดินที่มีสภาพเสื่อมโทรมในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ให้กลับฟื้นคืนชีวิต สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารและทำการเกษตรกรรมได้อย่างถาวร นอกจากการเป็นจอมปราชญ์แห่งดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงเป็น "จอมปราชญ์แห่งน้ำ" ด้วยการพระราชทานพระราชดำริในการบริหารจัดการน้ำ ตั้งแต่น้ำบนฟ้าหรือฝนหลวงที่สามารถช่วยเหลือพื้นที่แห้งแล้งขาดแคลนน้ำได้ถึง ๑๗๓ ล้านไร่ต่อปี การใช้ประโยชน์ตั้งแต่น้ำหยดแรกในการฟื้นฟูต้นน้ำลำธารด้วยการสร้างฝายชะลอน้ำ การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ ทั้งฝาย อ่างเก็บน้ำ เขื่อนต่างๆ ตลอดจนพัฒนาแหล่งน้ำบนผิวดินเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการแก้ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน การแก้ปัญหาน้ำเสียในชุมชนเมือง

ทรงพัฒนาข้าวปลาอาหารเพื่อสร้างความมั่นคงของชีวิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของ **"ข้าว"** ว่าเป็นอาหารหลักของคนไทยทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าในเมืองหรือชนบทห่างไกล ข้าวเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอันดับแรกของชีวิต นอกจากจะเป็นอาหารหลักของประชาชนของประเทศแล้ว ยังเป็นสินค้าส่งออกเป็นหลักของประเทศอีกด้วย การวิจัยพัฒนาและส่งเสริมเรื่องข้าวจึงได้รับการเน้นเป็นพิเศษ โดยจัดตั้งกรมการข้าวเพื่อรับผิดชอบเรื่องข้าวโดยตรงเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๑ ผู้ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการข้าวคนแรก คือพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ขณะดำรงพระยศหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ และหม่อมหลวงเทพฤทธิ์ เทวกุล ผู้รับผิดชอบด้านการวิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลต่างๆ เกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งการริเริ่มทำฝนเทียม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นขวัญกำลังใจในการเกษตรและการผลิตอาหาร ทรงเห็นความสำคัญของชาวนาและผู้ประกอบอาชีพเกษตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้รื้อฟื้นพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพิธีเสริมสิริมงคลแก่พืชพันธ์ธัญญาหารและบำรุงขวัญ กำลังใจแก่เกษตรกร สนับสนุนส่งเสริมชาวนา ชาวไร่ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๓ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นประธานอธิษฐานขอความสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารให้อุดมสมบูรณ์แก่พระราชอาณาจักรไทย ทรงปลูกพันธุ์ข้าวทดลอง

ในนาทดลองบริเวณสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ซึ่งเป็นพระราชฐานที่ประทับ เก็บเกี่ยวแล้ว พระราชทานให้นำมาเข้าในพระราชพิธีประมาณ ๔๐-๕๐ กิโลกรัม เมล็ดพันธุ์ข้าวที่พระราชทานมาเข้าพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แบ่งไปหว่านที่ท้องสนามหลวง ลานประกอบพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจัดบรรจุซองส่งไปยังจังหวัดต่างๆ ทั่วราชอาณาจักรสำหรับแจกจ่ายแก่เกษตรกร เพื่อเป็นสิริมงคลตามพระราชประสงค์ที่ทรงส่งเสริมการเกษตรและความเจริญแห่งพืชผลของอาณาประชาราษฎร์ ความมุ่งหมายของพระราชพิธีเพื่อสิริมงคลและบำรุงขวัญเกษตรกร ชักนำให้มีความมั่นใจในการทำนา อันเป็นเรื่องที่จำเป็นมากสำหรับบ้านเมืองในสมัยโบราณ และมีความสำคัญสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน และเพื่อแสดงว่าพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นองค์พระประมุขของประเทศทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อชาวนา ผู้ประดุจกระดูกสันหลังของชาติ ทั้งทรงเป็นขวัญกำลังใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเกษตรตลอดมา

เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๔ เจ้าหน้าที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (The Food and Agriculture Organization of United Nation หรือ FAO) นำพันธุ์ปลาหมอเทศเข้ามาถวาย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กรมประมงนำไปขยายพันธุ์แล้วมอบให้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันในจังหวัดต่างๆ แจกจ่ายแก่ลูกบ้านของตน ในกรณีนี้เป็นส่วนที่ราษฎรหันมารับประทานปลามากขึ้น ทำให้อนามัยและสุขภาพดีขึ้น ครั้นพุทธศักราช ๒๕๐๔ พระจักรพรรดิอากิฮิโต ขณะเมื่อดำรงพระอิสริยยศเจ้าฟ้าอากิฮิโต มกุฎราชกุมารแห่งประเทศญี่ปุ่น ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปลาตระกูลเดียวกับปลาหมอเทศ จำนวน ๕๐ ตัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลี้ยงไว้ที่บ่อปลาในสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เป็นปลาที่ขยายพันธุ์เร็วมาก พระราชทานชื่อว่า **“ปลานิล”** ทรงมอบให้กรมประมง ๑๐,๐๐๐ ตัวนำไปขยายพันธุ์แล้วแจกจ่ายแก่ราษฎร กรมประมงได้แจกให้แก่ราษฎรไปแล้ว ๑,๕๐๐ ล้านตัว คิดเป็นมูลค่า ๕,๗๗๐ ล้านบาท ทำให้ปลานิลเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และเป็นปลาสำคัญที่เกษตรกรจำนวนมากในทุกภูมิภาคสามารถยึดเป็นอาชีพเพาะเลี้ยงจำหน่าย ส่งผลให้ประชาชนเข้าถึงโปรตีนนำไปสู่การมีความมั่นคงด้านอาหาร

ครั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศเดนมาร์ก พุทธศักราช ๒๕๐๖ ก่อให้เกิดความร่วมมือในการสร้างอุตสาหกรรมผลิตน้ำนม ด้วยมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรไทยให้ความสำคัญในการบริโภคนมเพื่อสุขภาพพลานามัยแข็งแรง ทรงจัดตั้งโรงนมสวนจิตรลดา ในพระราชวังดุสิต เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่การเลี้ยงโคนม โดยการสาธิตการดำเนินงานให้เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกร เพื่อสามารถนำไปดำเนินการเองได้ภายในครัวเรือนหรือแบบสหกรณ์ ส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกร มีการศึกษาค้นคว้า ทดลองหาวิชาการแผนใหม่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม แล้วเผยแพร่ความรู้ไปยังเกษตรกร ทำการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์โคนมที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของประเทศไทย อันเป็นการส่งเสริมให้มีการบริโภคนมสดกว้างขวางยิ่งขึ้น

ในการพัฒนาชนบทนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ แนวทางการพัฒนาคือทรงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าและยั่งยืน ทรงส่งเสริมให้ความรู้เทคนิควิชาการที่ทันสมัย เรียบง่าย ประหยัด ถูกต้องตามหลักวิชา จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง **“ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”** เพื่อให้เป็นสถานที่ในการศึกษา ทดลอง ทดสอบ และแสวงหาแนวทางวิธีการพัฒนาต่างๆ อย่างบูรณาการ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

ในภูมิภาค ผลการศึกษาที่สำเร็จแสดงไว้ในลักษณะ **“พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต”** ซึ่งเกษตรกรสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้และนำความรู้อันเป็นวิธีการประกอบอาชีพจากสภาพที่เหมือนจริงเพื่อกลับมาใช้ในพื้นที่ของตนเองได้ ทรงมุ่งหวังให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นต้นแบบของความสำเร็จที่เกษตรกรไปตักตวงความรู้และช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยการจัดตั้งศูนย์ ๖ แห่ง ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จันทบุรี เพชรบุรี สกลนคร นราธิวาส และจังหวัดเชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างความมั่นคงด้านอาหารระดับครัวเรือนด้วย **“เกษตรทฤษฎีใหม่”** เป็นวิธีการบริหารทรัพยากรธรรมชาติซึ่งถือเป็นทุนหรือทรัพย์สินของเกษตรกรนำไปสู่ความพอเพียง เป็นระบบการผลิตแบบพอเพียงเพื่อพออยู่พอกิน สามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับชีวิตที่ประหยัด เน้นสร้างความรัก ความสามัคคีในท้องถิ่น ทรงสร้างหลักการของทฤษฎีใหม่ ๓ ขั้นตอน เป็นการเพิ่มศักยภาพของชุมชนตามโครงการให้ค่อยๆ มั่นคงและแข็งแกร่ง สามารถประสานความร่วมมือในเครือข่ายอาชีพไปสู่ภาคเอกชนทั้งบริษัทและธนาคาร

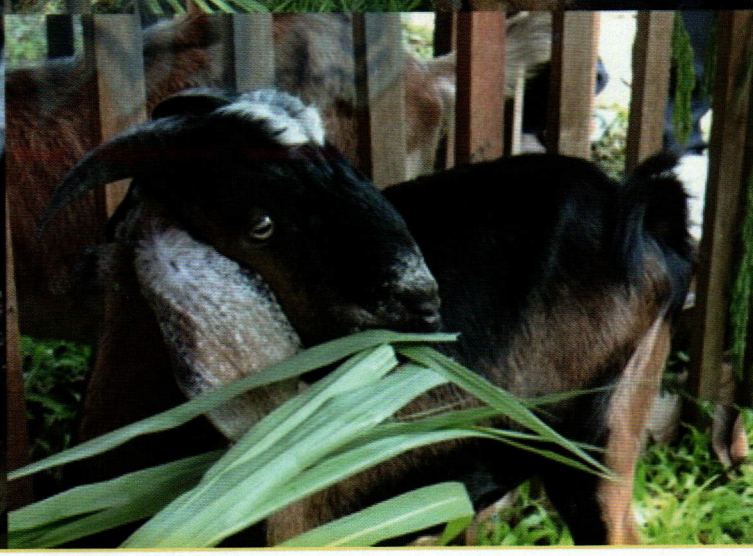

ทรงสอนให้รู้จักชีวิตพอเพียงเพื่อประโยชน์สุขของแผ่นดินด้วย **"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"** อันเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นทางสายกลางที่ไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณอย่างมีเหตุผล เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ เพื่อให้การพัฒนาและการบริหารประเทศดำเนินไปในสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นต้นแบบของการปฏิบัติด้านความมั่นคงด้านอาหารดังที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเหรียญแอกริโคลา สดุดีพระเกียรติคุณในการพัฒนาการเกษตร เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๘ ในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของชาวไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบอาชีพเพาะปลูก บำรุงรักษาน้ำ และป่า ซึ่งทรงยึดหลักสนับสนุนการพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อความมั่นคงในอนาคตมาเป็นแนวปฏิบัติ และเหรียญเทเลฟูด ซึ่งทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ ในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อความผาสุกของอาณาประชาราษฎร์ในถิ่นชนบทไทยให้ยืนหยัดต่อสู้เพิ่มพูนผลผลิตทางการเกษตรและพึ่งตนเองได้

จากห้องดำรง... สู่หอสมุดดำรงราชานุภาพ

ญาณี คูหะรัตน์ *

"หอสมุดดำรงราชานุภาพ" ห้องสมุดอนุสรณ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระโอรสองค์ที่ ๕๗ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับเจ้าจอมมารดาซุ่ม ประสูติในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๐๕ ทรงเป็นนักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีที่สำคัญพระองค์หนึ่งของประเทศไทย พระเกียรติคุณของพระองค์มิใช่จะปรากฏแต่เพียงในประเทศเท่านั้น ประเทศต่างๆ อีกหลายประเทศเห็นความสำคัญในผลงานที่พระองค์ทรงกระทำ ได้ยกย่องถวายพระเกียรติแด่พระองค์ โดยขอให้ทรงเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ในองค์การหรือสมาคมโบราณคดีหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ยกย่องให้สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นบุคคลสำคัญของโลก ประจำปี ๒๕๐๕

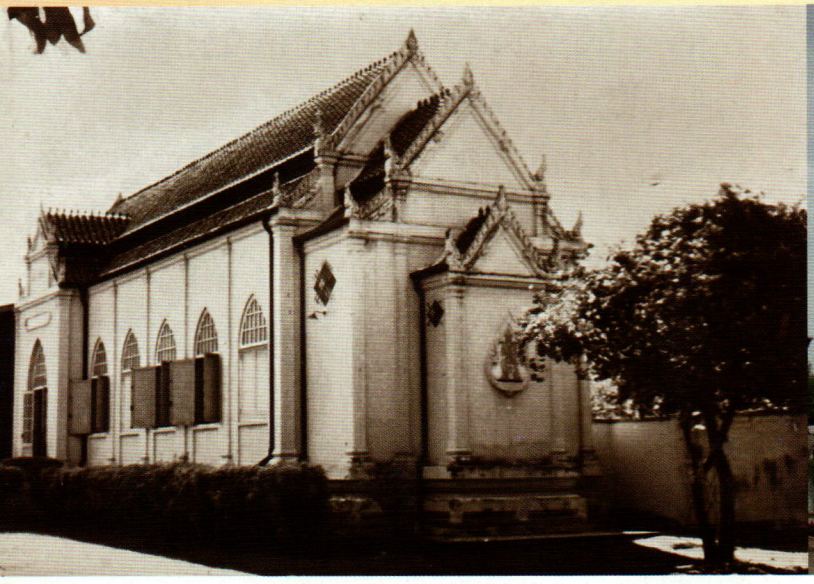

* บรรณารักษ์ชำนาญการ หอสมุดดำรงราชานุภาพ

ประวัติหอสมุดดำรงราชานุภาพ

หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล เมื่อครั้งยังมีพระชนม์ชีพอยู่ได้ตามเสด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ไปประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปหลายประเทศ อาทิ อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน เป็นต้น ทรงพบรูปปั้นบุคคลสำคัญของชาตินั้นๆ สิ่งของและผลงานที่บุคคลสำคัญมอบให้แก่ชาติ จัดแสดงให้ผู้คนได้เข้าชม ทำให้ทรงคิดว่าบุคคลเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ จึงทรงคิดอยากที่จะเป็นบุคคลที่ไม่ตายบ้าง ต่อมาเกิดเหตุการณ์ผันผวนทางการเมืองทำให้สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงได้รับความกระทบกระเทือนทางพระทัยเป็นอย่างมากจึงเสด็จไปประทับ ณ เมืองปีนัง ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๘๕ หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล จึงตัดสินพระทัยที่จะทำให้โลกได้รู้จักพระบิดาในส่วนที่เป็นจริงให้ได้ ทรงเริ่มคิดถึง **“ห้องดำรง”** แต่นั้นมาว่าจะทรงจัดในรูปใดและที่ไหน

ใน พ.ศ. ๒๔๘๐ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงตั้งต้นทำพินัยกรรม โดยทรงตั้งหม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล เป็นกรรมการองค์หนึ่ง หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล จึงทูลขอหนังสือซึ่งสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสะสมไว้สำหรับเป็นมรดกของพระองค์ที่จะทรงได้รับ เพื่อจะนำไปทำ **"ห้องดำรง"** โดยทรงให้เหตุผลว่า พระองค์ท่านคงจะเสียใจมากถ้าพบลายพระหัตถ์สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพอยู่ตามเวิ้งนครเกษม (ปัจจุบันเขียนว่า นาครเขษม) เล่มละ ๒๕ สตางค์ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพรับสั่งให้ตามที่หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ทูลขอ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ภายหลังเสด็จกลับจากปีนังแล้ว สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพก็ทรงเริ่มจัดห้องสมุดของพระองค์ท่านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย จัดแยกหนังสือเป็นหมวดๆ เพื่อเตรียมประทานแก่หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล วันหนึ่งเสด็จเยี่ยมหอพระสมุดและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พร้อมด้วยหม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ได้ทอดพระเนตรหลักก่อฤกษ์ที่หอพระสมุด เมื่อกลับถึงวังแล้วรับสั่งกับหม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ว่าเหมาะสำหรับเป็น **"ห้องดำรง"** ได้ห้องหนึ่ง

ครั้นถึงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๔๘๖ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพสิ้นพระชนม์ ซึ่งอยู่ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มิสเตอร์มัชซุโมโต เจ้าหน้าที่สถานทูตญี่ปุ่นได้ติดต่อขอซื้อหนังสือทั้งหมดของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพในนามของรัฐบาลญี่ปุ่น เพื่อนำกลับไปทำหนังสือเรียนให้คนไทยเรียน ในราคา ๕ ล้านบาท แต่ไม่ทรงขาย ทรงกล่าวว่า พระองค์จะประทานให้แก่ชาติไทย ถ้าคนญี่ปุ่นต้องการศึกษาก็ให้มาศึกษาได้ที่เมืองไทย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล จึงทรงยินดียกบรรดาหนังสืออันมีค่าเหล่านี้ให้เป็นสมบัติของชาติ สำหรับใช้เป็นอุปกรณ์การสอนด้านวิชาการของนักศึกษาผู้ใฝ่ในความรู้ต่างๆ มีประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดี เป็นต้น เมื่อรัฐบาลทราบความประสงค์อันเป็นกุศลเจตนานี้ก็มีความยินดี เพราะการมอบสิ่งอันมีค่าจำนวนมากให้เป็นวิทยาสมบัติของชาติหรือ

หอสมุดดำรงราชานุภาพ
สร้างครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๙๐

ข้าราชการเตรียมรับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

พิธีเปิดหอสมุดดำรงราชานุภาพ

การจัดหนังสือในหอสมุดดำรงราชานุภาพ

ส่วนรวมอย่างนี้ ถ้าว่าในต่างประเทศหรือบางประเทศก็ไม่เป็นของแปลกอะไร ด้วยมีผู้ศรัทธาบำเพ็ญกุศลทานชนิดนี้อยู่บ่อยๆ แต่ถ้าว่าถึงประเทศไทย การบำเพ็ญกุศลสาธารณประโยชน์เพื่อการศึกษาเช่นนี้นานๆ จึงจะมีสักครั้งหนึ่ง รัฐบาลจึงอนุมัติเงินจำนวนหนึ่งให้ใช้จ่ายเป็นค่าก่อสร้างสถานที่สำหรับเก็บรักษาหนังสือตรงที่ว่างระหว่างหอพระสมุดวชิราวุธ (ตึกถาวรวัตถุ) กับวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นอาคารทรงไทยชั้นเดียว เนื้อที่ประมาณ ๑๖๘ ตารางวา ขนานชื่อว่า **"หอสมุดดำรงราชานุภาพ"** เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระองค์ท่าน ออกแบบก่อสร้างโดย หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร หัวหน้ากองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร บริษัท ดองซองก่อสร้างเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง สิ้นเงินค่าใช้จ่ายในการนี้รวม ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาทถ้วน) ใช้เวลาก่อสร้างนาน ๕ เดือน และมอบให้อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร

หอสมุดดำรงราชานุภาพ ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๙๐ อันเป็นวันคล้ายวันประสูติของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (นายปรีดี พนมยงค์) เป็นประธานในพิธีเปิด หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ทรงพิมพ์หนังสือแจกแก่บรรดาผู้ร่วมงานรวม ๓ เล่ม คือ ความทรงจำ ห้องดำรง และ Dedication to Prince Damrong of Siam

ของใช้ส่วนพระองค์ของ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๒๙ หอสมุดแห่งชาติมีนโยบายจะปรับปรุงการให้บริการ โดยจะขยายอาคารออกไปให้กว้างขวางสำหรับเก็บหนังสือใหม่ๆ เพิ่มขึ้น จึงได้เสนอโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการพิทักษ์รักษาหอสมุดดำรงราชานุภาพ ประกอบกับขณะนั้นวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ต้องการตึกถาวรวัตถุพร้อมที่ดินบริเวณรอบๆ อาคาร ซึ่งวัดเข้าใจว่าเป็นสมบัติของวัดคืน คณะกรรมการฯ จึงมีความเห็นว่าจะต่อเติมอาคารหลังใหม่ในบริเวณอื่น หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ทรงทราบเรื่องจึงทรงแก้ไขพินัยกรรมที่ทำไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง และเสนอให้ก่อสร้างอาคารใหม่ในบริเวณวังวรดิศในส่วนของพระองค์ท่าน

หอสมุดดำรงราชานุภาพในปัจจุบัน

หอสมุดดำรงราชานุภาพเป็นอาคาร ๓ ชั้น ทรงยุโรป สร้างบนเนื้อที่ ๓๕๕.๘๒๕ ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๘๒ บริเวณวังวรดิศ ถนนหลานหลวง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐ สถาปนิกกองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวะสถาปัตย์ เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง แล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๓๒ รวมเงินค่าก่อสร้างทั้งสิ้นประมาณ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หกล้านบาทถ้วน) โดยผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์ในการก่อสร้าง คือ

๑.	หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล	๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๒.	ทายาทหม่อมเจ้าจุลดิศ ดิศกุล และหม่อมแช่ม ดิศกุล ณ อยุธยา	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๓.	มูลนิธิเจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์)	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๔.	พระญาติ ญาติ และมิตรของหม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล	๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จฯ ทรงเป็นองค์ประธานในพิธีมอบและเปิดอาคารใหม่ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๓๒ โดยหม่อมเจ้าพิริยดิศ ดิศกุล ทรงกล่าวรายงานถวาย ในโอกาสเดียวกันหม่อมราชวงศ์สังขดิศ ดิศกุล ได้พิมพ์หนังสือและของที่ระลึกแจกแก่บรรดาผู้ร่วมงานด้วย ๓ สิ่ง คือ พระรูปหล่อครึ่งพระองค์สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ขนาด ๕.๕ นิ้ว กรอบพระรูปสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และหนังสือเรื่องหอสมุดดำรงราชานุภาพ ในการย้ายอาคารใหม่ครั้งนี้ทำให้สิ่งของส่วนพระองค์ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพที่เคยกระจัดกระจายกลับมารวมอยู่ที่เดียวกันในบริเวณวังวรดิศอีกครั้งหนึ่ง

พระเจ้าอโศกมหาราช

วีระชัย ณ นคร

พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกผู้ยิ่งใหญ่ ที่ทรงทำนุบำรุงทั้งพระพุทธ พระธรรมคำสอน พระสงฆ์ และศาสนสถาน ทำให้ศาสนาพุทธมีความเข้มแข็งสมบูรณ์และเผยแผ่ขยายไปยังนานาประเทศอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ด้วยอานุภาพของพระองค์

ทรงเป็นจักรพรรดิ์ที่ทำให้ประเทศในยุคของพระองค์สุขสงบสันติ มีความเจริญรุ่งเรืองประชาชนได้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข ทั้งนี้ด้วยการปกครองพสกนิกรด้วยพุทธธรรมมาภิบาล

พระเจ้าอโศกมหาราช หรือเป็นที่รู้จักกันดีในนามชื่อภาษาอังกฤษว่า Ashoka the Great เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าพินทุสาร และพระมารดานามว่าศิริธรรม ประสูติใน พ.ศ. ๒๔๐ ได้ปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์ตั้งแต่พระชนมายุ ๓๐ พรรษา ใน พ.ศ. ๒๗๐ ทรงปกครองแคว้นมคธ มีเมืองหลวงชื่อว่ากรุงปาฏลีบุตร ปัจจุบันเรียกว่า ปัฏนะ (Patna) โดยทรงเป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์โมริยะองค์สุดท้าย อภิเษกกับพระนางเวทิสา-เทวีหรือพระนางธรรมา ครองราชย์อยู่ ๔๑ ปี มีพระราชโอรส และพระราชธิดา รวม ๑๑ พระองค์ และสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ. ๓๑๒

พระนาม **"อโศก"** ในภาษาสันสกฤติ มีความหมายว่า **"ปราศจากความโศกเศร้า"**

พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ในช่วงต้นรัชกาลต้องทำสงครามกับแว่นแคว้นต่างๆ เพื่อขยายอาณาเขตและสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่น มีอาณาจักรครอบครองกว้างไกลไปถึงเนปาลและบังกลาเทศ จนได้รับสมญานามว่า จัณฑาโศกราช (พระเจ้าอโศกผู้โหดเหี้ยม) แต่หลังจากที่ทรงนับถือพุทธศาสนาและได้มีเวลาทำนุบำรุงบ้านเมือง พระองค์ก็ทรงเปลี่ยนนิสัยกลายเป็นผู้อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาที่ยิ่งใหญ่ ทรงสร้างความเจริญรุ่งเรือง และแผ่ขยายพุทธมณฑลไปกว้างขวางที่สุดในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา และจากพระราชกรณียกิจมากมายนานัปการที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญด้วยทศพิธราชธรรมอย่างแท้จริง ภายหลังจึงได้รับการขนานพระราชสมัญญานามว่า **ธรรมาโศกราช** (พระเจ้าอโศกผู้ทรงธรรม)

จากการรบและกระทำศึกสงครามที่ต้องรบราฆ่าฟัน มีไพร่พลบาดเจ็บล้มตายลงเป็นจำนวนมากนั่นเอง ทำให้ทรงเกิดความสลดสังเวชพระราชหฤทัยเป็นอันมาก

วันหนึ่ง ทอดพระเนตรเห็นสามเณรน้อยในพระพุทธศาสนารูปหนึ่ง ชื่อนิโครธ ซึ่งเป็นพระโอรสของเจ้าชายสุมนะ พระเชษฐาที่พระองค์ทรงประหารเพื่อแย่งชิงราชสมบัติ เดินบิณฑบาตอยู่ในเมือง

สามเณรนั้น มีกิริยาเยือกเย็น สงบเสงี่ยม เคร่งครัด น่าเลื่อมใส พระองค์มีพระราชศรัทธาโปรดให้นิมนต์สามเณรน้อยนั้นเข้าไปในพระราชฐาน นิโครธสามเณรได้แสดงธรรมโปรดพระเจ้าอโศกให้ทรงตั้งมั่นอยู่ในพระพุทธศาสนา ละเลิกพระอุปนิสัยอันดุร้าย และเห็นแจ้งว่าการชนะที่แท้จริงนั้นมีอยู่วิธีเดียวคือการชนะด้วย **"ธรรม"**

เมื่อพระองค์ทรงเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักธรรมแห่งพระศาสนาแล้ว จึงทรงศึกษาหลักธรรมแห่งพระศาสนานั้นอย่างละเอียด ทรงบังเกิดความศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าจนเข้าถึงพระรัตนตรัย มีความเลื่อมใสอย่างจริงจัง ทรงหันมาใช้พุทธธรรมเป็นแนวทางการปกครองประเทศแทนการทำศึกสงคราม ทำให้แคว้นมคธมีความสุขสงบ เจริญยิ่งใหญ่ไพศาลที่สุดกว่ายุคสมัยใด

ในขณะนั้นมีศาสนาที่สำคัญๆ ๓ ศาสนาคือ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาเชน และศาสนาพุทธ พระองค์ทรงเห็นว่าพระพุทธศาสนาจะช่วยให้ปัจเจกบุคคลและสังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้อย่างแท้จริง จึงทรงตัดสินพระทัยนับถือพุทธศาสนาเป็นสรณะตลอดจนสิ้นพระชนมายุ

ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอเนกประการด้วยการก่อสร้างและทำนุบำรุงพุทธสถานหลายแห่ง อาทิ พระแท่นวัชรอาสน์ที่ต้นพระศรีมหาโพธิ์ อันเป็นสถานที่ตรัสรู้ เสาหินบริเวณลุมพินีวัน สถานที่ประสูติ สถูปที่เมืองสารนาถสถานที่แสดงปฐมเทศนา สถานที่ปรินิพพานและสถานที่ถวายพระเพลิงที่เมืองกุสินารา ทรงสร้างมหาวิทยาลัยนาลันทา รวมทั้งทรงสร้างสถูปไว้ตามสถานที่ต่างๆ ถึง ๘๔,๐๐๐ แห่งเท่ากับจำนวนพระธรรมขันธ์ ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ทรงพระผนวชขณะที่ยังทรงครองราชย์อยู่ และยังเป็นผู้รวบรวมพระบรมสารีริกธาตุมาแบ่งบรรจุไว้ในสถูปสำคัญที่ทรงสร้างขึ้นทั้ง ๘๔,๐๐๐ แห่งนั้นด้วย นอกจากนี้พระองค์ยังโปรดให้พระมหินทะพระราชโอรส และพระสังฆมิตตา พระราชธิดาอุปสมบทออกประกาศศาสนายังลังกาประเทศให้หยั่งรากมั่นคงอีกด้วย

นอกจากนี้ยังโปรดให้มีการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๓ ณ วัดอโศการาม เมืองปาฏลิบุตร และส่งคณะสมณทูตไปเผยแผ่ศาสนาโดยแบ่งเป็น ๙ สาย เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนายังแว่นแคว้นต่างๆ เช่น แคว้นกัษมีระ (แคชเมียร์) แคว้นคันธาระ (ประเทศอัฟกานิสถาน) ประเทศอิหร่าน บังกลาเทศ ศรีลังกา และสายที่ ๙ มายังดินแดนแถบสุวรรณภูมิ นับเป็นยุคทองที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสูงสุด มีหลักฐานความเจริญของยุคนั้นปรากฏเป็นพุทธสถานอยู่ในประเทศอินเดียและประเทศใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก

พระองค์ทรงเป็น**เอกอัครศาสนูปถัมภก**ของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง จึงได้รับพระราชสมัญญานามว่า **ธรรมาโศกราช** แปลว่า อโศกผู้ทรงธรรม พระสถูปเจดีย์ที่พระเจ้าอโศกได้ทรงสร้างไว้มีปรากฏตั้งแต่เมืองตักศิลา เหนือสุดของอินเดียลงไปจนถึงแคว้นมลกูฏ ใต้สุดของอินเดีย ลักษณะของสถูปนั้นมักสร้างด้วยอิฐและศิลาเป็นรูปทรงบาตรคว่ำตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม รอบๆ พระสถูปมักทำเป็น

รั้วล้อมรอบบริเวณไว้ เรียกกันว่ารั้วพระเจ้าอโศก มีลักษณะรูปทรงเป็นไม้ไผ่สานขัดแตะ ทำด้วยอิฐและศิลา ที่รั้วหรือซุ้มประตูนั้นมักเป็นหินแกะสลักเป็นภาพเรื่องราวพุทธประวัติหรือเรื่องราวในชาดกที่มีความงดงามยิ่งนัก ทำให้ได้ทราบถึงศิลปะและกระบวนช่างในยุคพระเจ้าอโศกมหาราชว่า เจริญรุ่งเรืองเพียงไร ตัวอย่างที่มีความสวยงามและคงอยู่เป็นมรดกโลกปัจจุบันคือ **มหาสถูปสาญจี** ที่รัฐมัธยประเทศ ในประเทศอินเดีย (The Great Sanchi Stupa, Madhya Pradesh, India)

ปัจจุบันมหาสถูปในประเทศอินเดียส่วนใหญ่อยู่ในสภาพทรุดโทรมมากเนื่องจากถูกทำลายลงด้วยสงครามและพวกศาสนาอื่น แต่ที่ยังคงสภาพสมบูรณ์ดีอยู่ มีปรากฏอยู่ในประเทศศรีลังกา

มหาสถูปสาญจี ที่รัฐมัธยประเทศ ประเทศอินเดีย

บังกลาเทศ และอัฟกานิสถาน

ในยุคนั้น ด้วยความเคารพและศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างสูง จึงไม่นิยมการแกะสลักเป็นรูปเหมือนจริงอย่างปฏิมากรรมทั่วไป แต่ได้ใช้สัญลักษณ์อื่นๆ แสดงแทนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระประวัติของพระพุทธเจ้า เช่นดอกบัวแสดงการประสูติ ม้าแสดงการออกบรรพชา บัลลังก์ว่างใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์แสดงการตรัสรู้ วงล้อธรรมจักรและกวางหมอบแสดงถึงพระปฐมเทศนา ระฆังคว่ำหรือพระสถูปแสดงการปรินิพพาน ฯลฯ นอกจากนี้พระองค์ยังโปรดให้สร้างเสาหินซึ่งต่อมาเรียกกันว่า เสาหินพระเจ้าอโศก (Ashoka pillar) แล้วโปรดให้นำไปตั้ง ณ สถานที่สำคัญต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่พระองค์ได้เสด็จทอดพระเนตร

และทำนุบำรุงไว้

ไม่มีหลักฐานบ่งชี้ว่ามีเสาอโศกอยู่จำนวนเท่าใด นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าโปรดให้สร้างไว้ถึง ๘๔,๐๐๐ ต้น ครบถ้วนทุกศาสนสถาน แต่ถ้าที่ใดที่ไม่อาจจัดสร้างได้ ก็ให้ใช้วิธีจารึกไว้บนผนังหรือแผ่นหินต่างๆ แทน เสาเหล่านี้มีทั้งที่พระองค์ได้ทรงสร้างไว้เองเป็นพุทธบูชา และที่เจ้าเมืองในแคว้นต่างๆ จัดสร้างถวายตามที่พระองค์ได้มีบัญชาไว้ เสาหินนั้นสร้างจากหินทรายสีแดงอมชมพู (red sandstone) โดยใช้หินจากแหล่งหินทรายที่ตำบลจูนาร์ เมืองวาราณสี ปัจจุบันเรียกว่า เมืองพาราณสี แคว้นกาสี มีลักษณะเป็นเสาหินทรายกลมผิวขัดมัน ขนาดใหญ่แท่งเรียวสูงขึ้นสู่ปลายด้านบน โดยค่อยๆ ลดขนาดลงเมื่อถึงปลายหัวเสามีเส้นผ่านศูนย์กลางที่ฐานประมาณ ๖๐-๑๐๐ เซนติเมตร สูงประมาณ ๘-๑๐ เมตร มีน้ำหนักโดยเฉลี่ยประมาณ ๕๐ ตัน ใช้ช่างแกะสลักฝีมือดีที่สุดในการสร้าง และเมื่อแล้วเสร็จก็ขนส่งไปยังพุทธสถานต่างๆ ด้วยการขนส่งทางบกโดยช้างและเกวียน และทางเรือและแพ ผ่านแม่น้ำคงคา

เสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช
ณ มหาวิทยาลัยนาลันทา รัฐพิหาร

เสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช ณ มหาเจดีย์พุทธคยา รัฐพิหาร

บนหัวเสาจะแกะสลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ที่ปราณีต ส่วนมากเป็นรูปสิงห์ ๔ ตัวหันหลังชนกัน (จตุรสิงห์) และบนหลังสิงห์มีธรรมจักรตั้งอยู่ แสดงถึงพระพุทธศาสนาที่ได้แผ่ไพศาลไปทั่วทั้งสี่ทิศ ส่วนฐานที่รองรับหัวเสานั้นก็มักสลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น ช้าง ม้า สิงห์ และหงส์ เป็นต้น ซึ่งสัตว์แต่ละรูป

เสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช ณ วัดป่ามหาวัน แคว้นเวสาลี

เสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช ณ สถานที่ประสูติ สวนลุมพินีวัน ประเทศเนปาล

เสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช ณ สถานที่แสดงปฐมเทศนา ป่าสารนาถ แขวงเมืองพาราณสี แคว้นอุตตรประเทศ (แคว้นมคธในสมัยพุทธกาล)

ภาพจตุรสิงห์บนยอดเสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช ได้รับการพิมพ์ไว้ในธนบัตรของประเทศอินเดีย

ก็เป็นสัญลักษณ์แทนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระประวัติของพระพุทธองค์ เช่น **ช้าง** หมายถึง การประสูติ **ม้า** หมายถึงการเสด็จออกบรรพชา **สิงห์** หมายถึง ความสง่างาม อำนาจ และการประกาศสัจธรรมทำนองเปล่งสีหนาทที่ได้ยินไกลไปทั่ว **หงส์** หมายถึง การแยกดีแยกชั่ว เป็นต้น

รัฐบาลอินเดียได้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของเสาหินพระเจ้าอโศกที่ได้บ่งชี้ถึงความเจริญในอดีตและพุทธภูมิ จึงได้กำหนดให้จตุรสิงห์ที่ปรากฏบนยอดเสาอโศกเป็นเครื่องหมายราชการของประเทศและยังได้มีการพิมพ์ภาพจตุรสิงห์ไว้ในธนบัตรของประเทศอินเดียอีกด้วย

ปัจจุบันคณะสำรวจทางโบราณคดีของอินเดีย ได้ประเมินจากความยากลำบากในการจัดทำเสาอโศกในครั้งพุทธกาล และจากจำนวนพุทธสถานที่สำคัญทั่วประเทศอินเดีย ว่ามีเสาอโศกขนาดใหญ่ไม่เกิน ๕๐ ต้น ที่เหลือนั้นเป็นการจารึกไว้ในลักษณะต่างๆ และได้ขุดพบเสาอโศกแล้วจำนวน ๔๐ ต้น เสาหินส่วนใหญ่ถูกทำลายไปโดยฝีมือมนุษย์ บางต้นถูกทำลายโดยธรรมชาติและพังทลายไปตามกาลเวลา ในจำนวนเสาอโศกที่พบอยู่ในทุกวันนี้และยังมีสภาพที่สมบูรณ์อยู่นั้น พบต้นเดียวปรากฏอยู่ที่วัดป่ามหาวัน แคว้นเวสาลี

ในบรรดาเสาหินพระเจ้าอโศกที่พบมีจำนวน ๑๙ ต้นที่มีการจารึกเป็นอักษรพฺราหฺมีไว้บนตัวเสา นักประวัติศาสตร์พบว่าอักษรพฺราหฺมีเป็นอักษรและภาษาท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวบ้านในแคว้นอวันตี เข้าใจว่าเป็นความประสงค์ของ

พระองค์ที่ทรงต้องการให้ราษฎรสามารถอ่านและเข้าใจได้โดยง่าย

กล่าวกันว่าในการปักเสาอโศกนี้ มีพระมหาโมคคลิบุตรติสสเถระพระอรหันต์ผู้ทรงทิพยจักษุในยุคนั้นเป็นผู้ชี้บอกตำแหน่งของสถานที่นั้นๆ ด้วยญาณคือตาทิพย์ ทั้งสถูปพระเจ้าอโศก เสาหินพระเจ้าอโศก และรั้วพระเจ้าอโศกเหล่านี้ ได้เป็นหลักฐานทางพระพุทธศาสนาที่เป็นถาวรวัตถุ คงสภาพอยู่นานนับพันปี เป็นการระบุตำแหน่งของสถานที่ที่เป็นสังเวชนียสถานและพุทธสถานที่สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในตำแหน่งที่ถูกต้องตรงกับเหตุการณ์ในพระพุทธประวัติอย่างแท้จริง และยังเป็นเสมือนการประกาศพุทธานุภาพของศาสนาพุทธที่ได้ขยายไปอย่างกว้างขวาง

ในบั้นปลายชีวิตของพระเจ้าอโศกมหาราชผู้เกรียงไกรต้องทรงหมดอำนาจ สิ้นพระเกียรติศักดิ์ ถูกพระราชนัดดาทรงพระนามว่า **"เจ้าชายสัมปทิ"** จับกักขังจนทรงพระประชวร แม้ทรงประสงค์จะทำบุญ ก็ยังถูกขัดขวาง และในที่สุดก็เสด็จสวรรคตใน พ.ศ. ๓๑๒

เป็นที่น่าเสียดายว่าพระราชโอรสของพระองค์ผู้สืบทอดราชบัลลังก์ไม่ได้มุ่งเน้นสานต่อในพระราชปณิธานของพระองค์ และราชวงศ์ใหม่ก็ครองราชย์อยู่ไม่นานก็สิ้นสูญลง ทำให้พุทธศาสนาเริ่มเสื่อมถอย แต่ศาสนาพุทธและพระธรรมคำสอนที่พระองค์ทรงให้การอุปการะก็ได้ยืนยงคงอยู่จนปัจจุบัน

ชีวประวัติพระเจ้าอโศกมหาราช ได้มีบันทึกรายละเอียดไว้ในพระไตรปิฎกและพระคัมภีร์มหาวงศ์ของฝ่ายเถรวาทเป็นภาษาบาลี กับคัมภีร์อโศกาวทานของฝ่ายมหายานซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต

คัมภีร์อโศกาวทาน

คัมภีร์อโศกาวทาน อันมีชื่อเสียงของฝ่ายมหายาน ได้พรรณนาวาระสุดท้ายของพระเจ้าอโศกไว้ว่า ขณะที่พระองค์ทรงพระประชวรมากและทรงเคลื่อนไหวไม่ได้นั้น วันหนึ่งแพทย์หลวงได้ให้มหาดเล็กนำผลมะขามป้อมครึ่งผลมาถวายเป็นพระโอสถ แต่แทนที่จะเสวย พระองค์กลับมีรับสั่งให้มหาดเล็กนำมะขามป้อมครึ่งผลนั้นไปถวายพระสงฆ์ ณ วัดกุกฏาราม ซึ่งเป็นอารามหลวงตั้งอยู่ใกล้ๆ พระราชวัง พร้อมฝากพระราชกระแสรับสั่งไปว่า

“พระคุณเจ้าผู้เป็นสาวกอันประเสริฐของพระบรมศาสดา ขอพระคุณเจ้าได้โปรดรับมะขามป้อมครึ่งผลที่โยมส่งมาถวายนี้ด้วย ในยามสุดท้ายแห่งชีวิต โยมไม่มีอะไรจะถวายได้มากหรือดีไปกว่านี้ อำนาจ วาสนา กำลังวังชา ตลอดจนยศถาบรรดาศักดิ์ ได้ทอดทิ้งโยมเสียแล้ว โดยประการทั้งปวง โยมขอยึดพระคุณเจ้าเป็นที่พึ่งเป็นกำลังใจ ก่อนที่จะลาละจากโลกนี้ไป

ในชีวิตนี้โยมไม่เคยปรารถนาสิ่งใดเพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำของโยม ไม่เคยใฝ่ฝันในความสุขของสวรรค์ชั้นฟ้า ไม่เคยต้องการแม้แต่ลาภ ยศ สรรเสริญของกษัตริย์ ซึ่งเป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้และผันแปรไปดั่งกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยว สิ่งเดียวที่โยมมุ่งมาดปรารถนานั้นคือการเอาชนะใจตนเอง การบรรลุความหลุดพ้นตามแนวคำสอนของพระอริยเจ้าอันมีแต่โบราณกาลมาแล้ว สิ่งเดียวนี้เท่านั้นที่เป็นสมบัติมั่นคงถาวร ไม่มีการเปลี่ยนแปลงชั่วนิจนิรันดร์”

คณะสงฆ์ได้รับของถวายชิ้นสุดท้ายของพระเจ้าอโศกมหาราช และได้เก็บเมล็ดมะขามป้อมนั้นไว้แล้วสร้างสถูปขึ้นบรรจุเมล็ดมะขามป้อมครึ่งผลนั้น ให้ชื่อว่า **“อามลกะสถูป”** อันเป็นคำสันสกฤต แปลว่า มะขามป้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ทานบริจาคชิ้นสุดท้ายของธรรมิกราชาองค์นี้

ในสมัยต่อมา ระหว่าง พ.ศ. ๑๑๔๓ ถึง พ.ศ. ๑๒๔๓ หลวงจีนยวนฉ่าง นักบวชชาวจีน ได้เดินทางจากประเทศจีนเข้ามาในประเทศอินเดีย และได้เขียนพรรณนาสิ่งที่พบเห็นไว้ในบันทึกของท่านใน

Buddhist Records of the Western World เมื่อไปถึงนครปาฏลีบุตร ก็ได้บันทึกว่า ได้พบเห็นสถูป **“อามลกะ”** แห่งนี้

คัมภีร์อโศกาวทานพรรณนาไว้ว่า หลังจากที่ได้ทราบข่าวว่าพระสงฆ์ได้รับมะขามป้อมครึ่งผลของพระองค์ไว้ด้วยคำอนุโมทนาสาธุการแล้ว ความปีติโสมนัสอย่างใหญ่หลวงก็พลันเกิดแก่พระเจ้าอโศกอย่างไม่คาดฝัน และแล้วพระองค์ก็ทรงจากโลกนี้ไปด้วยอาการสงบ ดั่งคาถาของท่านพุทธโฆษาจารย์ ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค กล่าวไว้ว่า

สกลํ เมทินิ ภุตวา ทตวา โกฏิสตํ สุขี อฑฺฒธา มลกม ตตสส อนฺเต อิสสริกํ คโต เตเนว เทหพนฺเธน ปุญญมฺหิ ขยมาคเต มรณาภิมุเข โสปิอโสโก โสกมาคโต

แปลความหมายว่า หลังจากเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติทั่วหล้า และได้ทรงบริจาคเงินนับจำนวนร้อยๆ โกฏิ ในที่สุดพระเจ้าอโศกผู้ทรงเปี่ยมด้วยความสุขก็มีเพียงมะขามป้อมครึ่งผลเป็นสมบัติ ด้วยพระสรีระร่างเดียวกันนั้นเอง เมื่อบุญกุศลสิ้นสุดลง เมื่อใกล้จะเสด็จสู่สวรรคาลัย พระเจ้าอโศกผู้ไม่เคยมีความโศกก็ถึงแก่ความโศก

๘๐ ปีประชาธิปไตยไทย

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๕ เป็นวันที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ครบ ๘๐ ปีเต็ม และบัดนี้ก็ได้ย่างเข้าสู่ปีที่ ๘๑ ในฐานะคนไทยคนหนึ่ง เราน่าจะเรียนรู้อะไรบ้างจากการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมานี้

เมื่อคณะราษฎรซึ่งประกอบด้วยทหาร และข้าราชการพลเรือนส่วนใหญ่ รวมทั้งประชาชนอีกกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งสิ้น ๑๐๒ คน ได้ก่อการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นผลสำเร็จโดยปราศจากการนองเลือด เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ ณ วังไกลกังวล ทรงยินยอมปฏิบัติตามความประสงค์ของคณะราษฎรด้วยมีพระราชดำริจะพระราชทานรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างกะทันหัน จึงมีผู้ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของคณะราษฎรอยู่จำนวนหนึ่ง ในช่วงเวลา ๕ ปีแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เกิดรัฐประหาร ๑ ครั้งและกบฏ ๒ ครั้ง ช่วงเวลาอีก ๑๕ ปีต่อมา เกิดรัฐประหาร ๓ ครั้ง และกบฏ ๕ ครั้ง อีก ๑๐ ปีต่อมา เกิดรัฐประหาร ๖ ครั้ง กบฏ ๔ ครั้ง และการปฏิวัติโดยประชาชน ๑ ครั้ง เมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

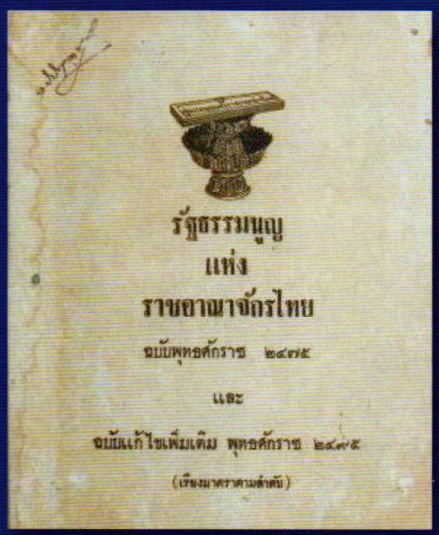

โดยเฉลี่ยแล้ววิกฤตการณ์ของบ้านเมืองเกิดขึ้นทุก ๑ ปีครึ่ง อย่างไรก็ตาม หลังจากรัฐประหารครั้งล่าสุดเมื่อ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ มีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศถึง ๕ คณะภายในระยะเวลาเพียง ๖ ปี เฉลี่ยแล้วมีการเปลี่ยนรัฐบาลทุก ๑ ปี ๒ เดือนครึ่ง แสดงให้เห็นถึงความไร้เสถียรภาพทางการเมืองและการบริหารประเทศของไทย ซึ่งมีแนวโน้มจะรุนแรงยิ่งขึ้น

เจตนาเดิมของคณะราษฎรคือ การเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตยเพื่อทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าเหมือนชาติตะวันตก แต่เมื่อทำสำเร็จแล้วก็มิได้ใช้อำนาจที่ได้มาให้เป็นไปตามเจตนาเดิมดังกล่าว กลับใช้อำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและคณะ จึงเกิดการแตกแยกและแย่งอำนาจกันเอง สำเร็จบ้างและไม่สำเร็จบ้าง ถ้าสำเร็จ เรียกว่า **"รัฐประหาร"** ถ้าไม่สำเร็จก็เรียกว่า **"กบฏ"** ยกเว้นเหตุการณ์เมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งเรียกว่า **"การปฏิวัติ"** โดยนักศึกษาและประชาชน หลังจากนั้น มีการก่อกบฏ ๓ ครั้ง และทำรัฐประหารอีก ๔ ครั้ง รัฐประหารครั้งล่าสุดเมื่อ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ มีการร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาจนถึงปัจจุบัน แต่เนื่องจากคณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จงใจจะจำกัดอำนาจการบริหารประเทศของรัฐบาลให้อยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรอิสระและประชาชนมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น การบริหารประเทศจึงติดขัดและขาดเสถียรภาพ ส่วนประชาชนก็เกิดความแตกแยกทางความคิดด้านการเมืองอย่างรุนแรง มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและขาดความสามัคคีสมานฉันท์อย่างไม่เคยมีมาก่อน

อย่างไรก็ดี ความขัดแย้งทางความคิดด้านการเมืองนี้ส่งผลให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวในเชิงการเมืองมากกว่ายุคแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาก ที่เห็นได้ชัดคือ สัดส่วนของประชาชนที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสูงกว่าในสมัยแรกๆ มาก ประชาชนระมัดระวังในการรักษาสิทธิของตนเอง มีการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความเป็นธรรมและความถูกต้องอย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม เช่น การฟ้องหมิ่นประมาท การประท้วงโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษ การขัดขวางการสร้างเขื่อน การเรียกร้องสิทธิสตรี การยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม และการชุมนุม

ขับไล่รัฐบาล เป็นต้น แต่มีข้อเสียคือ ประชาชนชอบเรียกร้องสิทธิแต่ละเลยการ **"ทำหน้าที่"** โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่พลเมืองดีที่ต้องเคารพกฎหมายและเคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น มีการชุมนุมประท้วงด้วยการปิดถนน สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั่วไป เป็นการทำให้ **"กฎหมู่อยู่เหนือกฎหมาย"** เท่ากับทำลายหลัก **นิติรัฐ** อันเป็นหลักการสำคัญยิ่งของระบอบประชาธิปไตย

สื่อสารมวลชนก็เป็นประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญมากในระบอบประชาธิปไตย สื่อสารมวลชนของไทยได้พัฒนาตนเองอย่างมากเมื่อเทียบกับยุคแรกที่เริ่มมีประชาธิปไตย ปัจจุบันนี้เสรีภาพของสื่อสารมวลชนไทยอยู่ในระดับสูงมาก ไม่แตกต่างจากประเทศที่เจริญแล้วในโลก สื่อสารมวลชนให้บริการประชาชนทั้งในด้านข่าวสาร ข้อมูล ข้อสนเทศ ความรู้ และเป็นผู้ชี้นำ สร้างกระแสสังคมและการเมือง ตลอดจนช่วยขุดคุ้ยปัญหาสังคมและภัยร้ายต่างๆ ของชาติออกตีแผ่ โดยเฉพาะการทุจริตคอรัปชั่นและการประพฤติมิชอบของผู้มีอำนาจในสังคมไทย สื่อสารมวลชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน อย่างไรก็ดี สื่อสารมวลชนก็มีส่วนในการขยายความขัดแย้งต่างๆ ในสังคมให้ลุกลามบานปลายออกไปได้เช่นกัน เพราะใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันสื่อสารมวลชนก็อาจมีบทบาทสำคัญในการยุติวิกฤตการณ์หรือความขัดแย้งรุนแรงได้อย่างรวดเร็วเหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแรกคือวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งใหญ่ เมื่อนักศึกษาและประชาชนกลุ่มใหญ่ก่อการจลาจลต่อต้านรัฐบาล เผาและทำลายสถานที่ราชการ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เกิดกลียุคไปทั่วกรุงเทพฯ มีนักศึกษาและประชาชนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระงับเหตุร้ายโดยเสด็จออก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องถ่ายทอดสดกระแสพระราชดำรัสเตือนสติคนไทยทุกฝ่ายมิให้ฆ่ากันเอง และรับสั่งว่าเป็นวันมหาวิปโยคด้วยพระบารมีล้นเกล้าล้นกระหม่อม เหตุการณ์ร้ายก็สงบลงได้ในทันทีอย่างน่าอัศจรรย์

อีกตัวอย่างหนึ่งคือวิกฤตการณ์ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า **"พฤษภาทมิฬ"** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระงับเหตุร้าย โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องถ่ายทอดสดกระแสพระราชดำรัสเตือนสติผู้นำรัฐบาลและผู้นำฝ่ายต่อต้านที่เข้าเฝ้าทูลละออง-ธุลีพระบาทอยู่เฉพาะพระพักตร์ให้ช่วยกันยุติความรุนแรงเพื่อความสงบสุขของประชาชน และเหตุการณ์ร้ายก็ยุติลงในทันที

มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายในประเทศไทยตลอดระยะเวลา ๘๐ ปี ที่ผ่านมา ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามากทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านการแพทย์ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการคมนาคม เป็นศูนย์กลางของอาเซี่ยน แต่พัฒนาการทางด้านการเมือง สังคมวัฒนธรรม และจริยธรรมประสบปัญหาจนน่าเป็นห่วง โดยเฉพาะด้านการเมืองมีปัญหาการแบ่งสี แบ่งฝ่าย เกิดการแตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรง และยาวนาน คนไทยในปัจจุบันไม่สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือ

ความเชื่อที่แตกต่างจากของตนได้ สังคมไทยเป็นสังคมที่รักพวกพ้อง ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้านำเอาความคิดเห็นมาเป็นกำแพงแบ่งพรรคแบ่งพวกก็กลายเป็นปัญหาทันที เพราะมองกันว่าคนที่เป็นพวกพ้องกันต้องคิดเห็นเหมือนกัน ทำอะไรก็ต้องทำเหมือนกัน ต้องสวมเสื้อสีเดียวกัน ถ้าต่างกันก็ไม่ใช่พวก บางคนก้าวไปถึงขั้นสุดโต่งคือถ้าไม่ใช่พวกก็ต้องเป็นศัตรู ความคิดทำนองนี้เป็น **"เผด็จการ"** ไม่ใช่ประชาธิปไตย เพราะ **"วัฒนธรรมประชาธิปไตย"** ที่เป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ข้อหนึ่งคือ **"การยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น"** นั่นคือการยอมรับในสิทธิที่ผู้อื่นจะดำรงชีวิตโดยอิสระ มีเสรีภาพในการคิด การพูด การกระทำ ที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน มีความเสมอภาคในสิทธิ และโอกาสที่จะได้รับจากสังคม

เกี่ยวกับเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริที่ก้าวไกลไปอีก กล่าวคือ ทรงเล็งเห็นว่าการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขนั้น นอกจากคนจะต้องยอมรับกันและกันแล้วต้องมีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันด้วย ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนมี "ความเมตตา ปรารถนาดีต่อกัน" ดังพระบรม-

ราโชวาทที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ เมื่อเสด็จออกมหาสมาคมความว่า

"....ความเมตตา ปรารถนาดีต่อกันนี้ เป็นปัจจัยอย่างสำคัญที่จะยังความพร้อมเพรียงให้เกิดมีขึ้น ทั้งในหมู่คณะและในชาติบ้านเมือง และถ้าคนไทยยังมีคุณธรรมข้อนี้ประจำอยู่ในจิตใจ ก็มีความหวังได้ว่าบ้านเมืองไทยไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดๆ ก็จะอยู่รอดปลอดภัย และดำรงมั่นคงต่อไปได้ตลอดรอดฝั่งอย่างแน่นอน..."

ถ้าจะเปรียบเทียบคุณธรรม ๒ ประการ คือ "การยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น" กับ "ความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน" ก็จะเห็นชัดว่าคุณธรรมประการหลังได้รวมคุณธรรมประการแรกไว้แล้ว ยังมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่สำคัญ จำเป็นต้องกล่าวถึงอีก ๓ ประการคือ

๑. การมีวินัย เคารพกฎหมาย มีจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม

๒. การรักษาสัจจะ รับผิดชอบต่อคำพูดและการกระทำของตนเอง

๓. การรักษาสาธารณประโยชน์ เห็นแก่ส่วนรวม และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

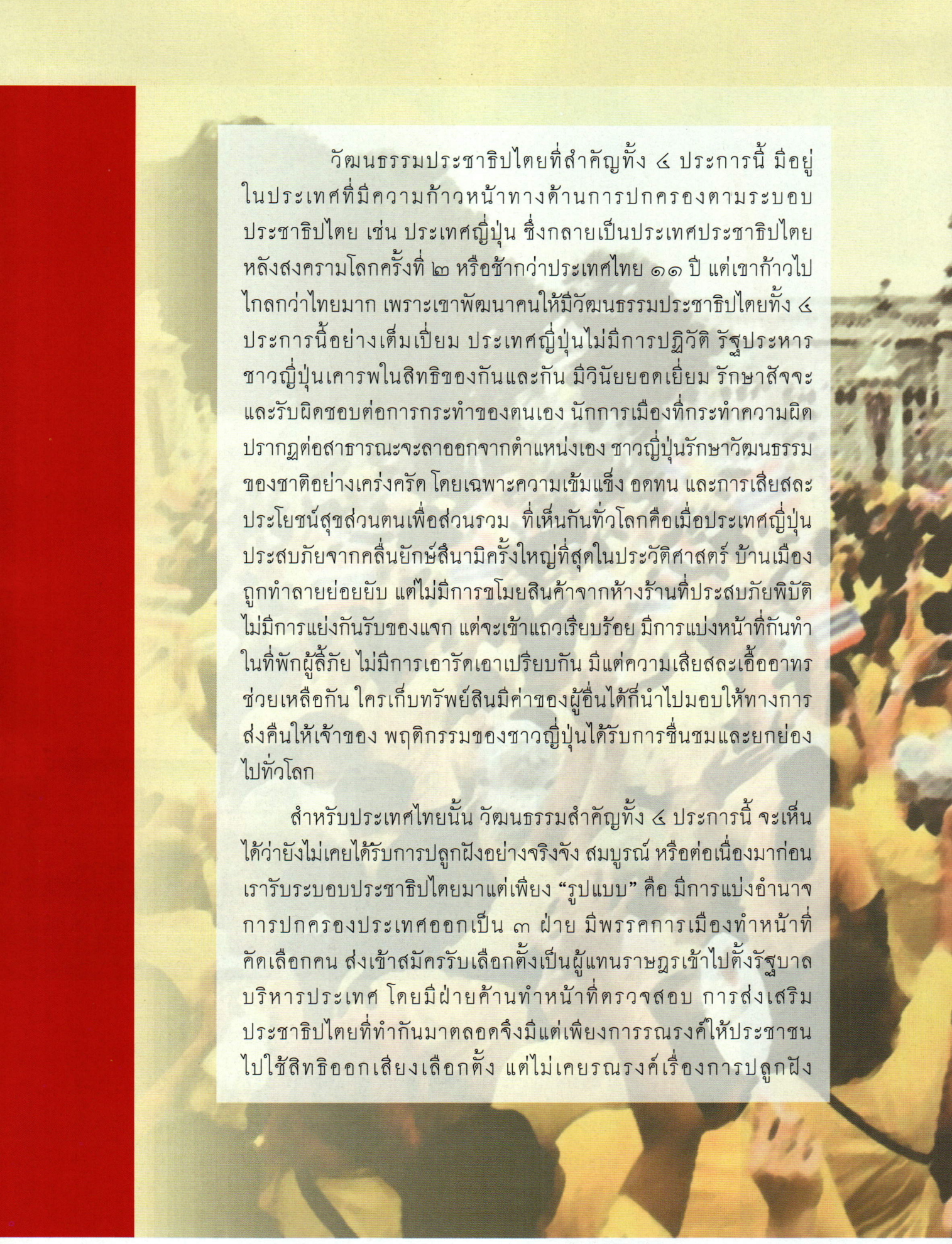

วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่สำคัญทั้ง ๔ ประการนี้ มีอยู่ในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เช่น ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งกลายเป็นประเทศประชาธิปไตยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือช้ากว่าประเทศไทย ๑๑ ปี แต่เขาก้าวไปไกลกว่าไทยมาก เพราะเขาพัฒนาคนให้มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยทั้ง ๔ ประการนี้อย่างเต็มเปี่ยม ประเทศญี่ปุ่นไม่มีการปฏิวัติ รัฐประหาร ชาวญี่ปุ่นเคารพในสิทธิของกันและกัน มีวินัยยอดเยี่ยม รักษาสัจจะและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง นักการเมืองที่กระทำความผิดปรากฏต่อสาธารณะจะลาออกจากตำแหน่งเอง ชาวญี่ปุ่นรักษาวัฒนธรรมของชาติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะความเข้มแข็ง อดทน และการเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม ที่เห็นกันทั่วโลกคือเมื่อประเทศญี่ปุ่นประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ บ้านเมืองถูกทำลายย่อยยับ แต่ไม่มีการขโมยสินค้าจากห้างร้านที่ประสบภัยพิบัติ ไม่มีการแย่งกันรับของแจก แต่จะเข้าแถวเรียบร้อย มีการแบ่งหน้าที่กันทำในที่พักผู้ลี้ภัย ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบกัน มีแต่ความเสียสละเอื้ออาทรช่วยเหลือกัน ใครเก็บทรัพย์สินมีค่าของผู้อื่นได้ก็นำไปมอบให้ทางการส่งคืนให้เจ้าของ พฤติกรรมของชาวญี่ปุ่นได้รับการชื่นชมและยกย่องไปทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยนั้น วัฒนธรรมสำคัญทั้ง ๔ ประการนี้ จะเห็นได้ว่ายังไม่เคยได้รับการปลูกฝังอย่างจริงจัง สมบูรณ์ หรือต่อเนื่องมาก่อน เรารับระบอบประชาธิปไตยมาแต่เพียง “รูปแบบ” คือ มีการแบ่งอำนาจการปกครองประเทศออกเป็น ๓ ฝ่าย มีพรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกคน ส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรเข้าไปตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ โดยมีฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบ การส่งเสริมประชาธิปไตยที่ทำกันมาตลอดจึงมีแต่เพียงการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่เคยรณรงค์เรื่องการปลูกฝัง

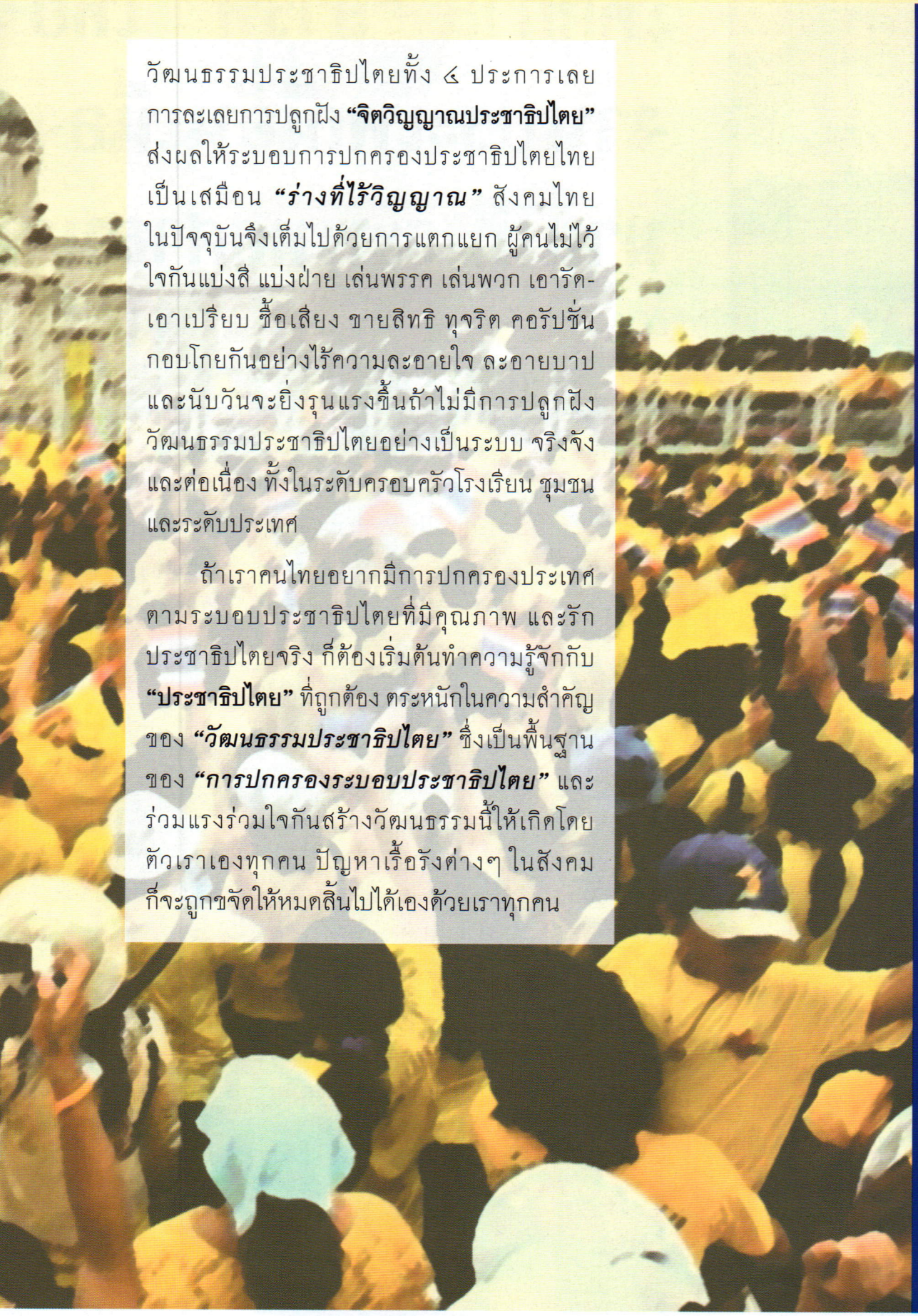

วัฒนธรรมประชาธิปไตยทั้ง ๔ ประการเลย การละเลยการปลูกฝัง **"จิตวิญญาณประชาธิปไตย"** ส่งผลให้ระบอบการปกครองประชาธิปไตยไทยเป็นเสมือน ***"ร่างที่ไร้วิญญาณ"*** สังคมไทยในปัจจุบันจึงเต็มไปด้วยการแตกแยก ผู้คนไม่ไว้ใจกันแบ่งสี แบ่งฝ่าย เล่นพรรค เล่นพวก เอารัด-เอาเปรียบ ซื้อเสียง ขายสิทธิ ทุจริต คอรัปชั่น กอบโกยกันอย่างไร้ความละอายใจ ละอายบาป และนับวันจะยิ่งรุนแรงขึ้นถ้าไม่มีการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบ จริงจัง และต่อเนื่อง ทั้งในระดับครอบครัวโรงเรียน ชุมชน และระดับประเทศ

ถ้าเราคนไทยอยากมีการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ และรักประชาธิปไตยจริง ก็ต้องเริ่มต้นทำความรู้จักกับ **"ประชาธิปไตย"** ที่ถูกต้อง ตระหนักในความสำคัญของ ***"วัฒนธรรมประชาธิปไตย"*** ซึ่งเป็นพื้นฐานของ ***"การปกครองระบอบประชาธิปไตย"*** และร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัฒนธรรมนี้ให้เกิดโดยตัวเราเองทุกคน ปัญหาเรื้อรังต่างๆ ในสังคมก็จะถูกขจัดให้หมดสิ้นไปได้เองด้วยเราทุกคน

เทศกาล “สารท” ไทย งานประเพณีอันเนื่องมาแต่พระพุทธศาสนา

จารุดี ผโลประการ

“สารท” เทศกาลทำบุญในเดือน ๑๐ ของไทย เป็นประเพณีการทำบุญที่มีมายาวนาน นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาในสังคมไทย

ต้นเค้าประเพณีสารท

สันนิษฐานว่าประเพณีสารทเดิมเป็นประเพณีอินเดียโบราณก่อนสมัยพุทธกาล ที่ปฏิบัติกันในหมู่พราหมณ์ที่เรียกว่า“ศารทธะ” คือ เป็นธรรมเนียมการเซ่นไหว้บุรพบิดา (คือ บิดา ปู่ และทวด) ในการเผาศพหรือในวันครบรอบวันตาย โดยเชิญเหล่าพราหมณ์มาเลี้ยงอาหาร เสร็จงานก็แจกไทยธรรมแล้วกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตายเหล่านั้น

ครั้นในสมัยพุทธกาล มีพราหมณ์จำนวนมากหันมานับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังปฏิบัติประเพณีนี้อยู่ พระพุทธองค์ทรงพิจารณาเห็นว่าเป็นประเพณีที่มีคุณค่า เพราะเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีและให้ความสุขแก่ผู้ปฏิบัติ จึงทรงอนุญาตให้อุบาสก อุบาสิกาประกอบพิธีกรรมนี้ต่อไป ทั้งยังให้เพิ่มการอุทิศส่วนกุศลเผื่อแผ่ไปยังมิตรสหายและผู้ล่วงลับไปก่อนโดยทั่วไป ไม่เฉพาะบุรพบิดา ๓ ชั้น (การทำบุญอุทิศกุศลแก่คนตายทั่วไปเรียกว่าทักษิณานุประทาน การอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว เรียกว่า “เปตพลี”)

อนึ่ง การทำบุญนี้เป็นการทำบุญในช่วงเวลาอันเหมาะสม คืออยู่ในฤดูใบไม้ร่วง หรือศารทฤดู (เดือนกันยายน-พฤศจิกายน) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พืชพันธุ์ทางการเกษตรเริ่มให้ผลผลิต ต้นข้าวออกรวงเป็นน้ำนม มีพิธีรับขวัญข้าวเพื่อเป็นสิริมงคล

สารท-เทศกาลบุญของไทย

ข้อมูลจากต้นเค้าพิธีสารทที่พราหมณ์ถือปฏิบัติในฤดูสารทของอินเดียนี้ ประเทศไทยเมื่อได้รับพระพุทธศาสนาเข้ามาในสังคมไทย คนส่วนใหญ่นับถือพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักในการดำเนินชีวิต จึงได้รับประเพณีการทำบุญนี้ไว้ด้วย

นอกจากนั้น ความเชื่อที่ว่าพ่อแม่ปู่ย่าตายาย และญาติพี่น้องทั้งหลายที่ล่วงลับไปแล้ว หากเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ไม่ได้สั่งสมความดีไว้ ตายไปแล้วจะเกิดเป็น “เปรต” อยู่ในนรก และจะได้รับการปล่อยตัวมาให้พบลูกหลาน ญาติพี่น้องในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ และถูกเรียกตัวกลับในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ จึงควรที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ในช่วงเวลานี้

อนึ่ง เดือน ๑๐ ตามปีปฏิทินไทยจะตรงกับช่วงเดือนกันยายน หรือตุลาคม ซึ่งอยู่ปลายฤดูฝน ไร่นาเรือกสวนเขียวขจีด้วยพืชพันธุ์ต่างๆ และพอเข้าปลายเดือน ๑๐ ผลผลิตของพืชบางชนิดโดยเฉพาะข้าว รวงจะเป็นน้ำนม ตรงกับพิธีรับขวัญข้าวของพราหมณ์อินเดียในฤดูสารทด้วย

สารท–เทศกาลบุญเดือนสิบของไทย จึงเป็นประเพณีอันประกอบด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ คือ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความกตัญญูในบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว และกาลเวลาแห่งผลผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารแรกของปี คนไทยได้ถือปฏิบัติพิธีตามประเพณี ในทุกภาคของประเทศมาจนปัจจุบัน เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ประจำปี แต่รายละเอียดของพิธีกรรมบางอย่างอาจจะแตกต่างกันไป

ประเพณีงานบุญสารทของ ๔ ภาค

- ***ตานก๋วยสลาก*** เป็นประเพณีทำบุญของชาวไทยภาคเหนือ โดยการนำจตุปัจจัยบรรจุในภาชนะสานประเภทตะกร้าหรือชะลอม (ก๋วย) ถวายแด่พระสงฆ์ด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องไทยทาน (ตาน) ที่บรรจุในภาชนะสานนั้น

บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญของชาวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจัดข้าวปลาอาหารคาว-หวาน ผลไม้ หมากพลู เป็นต้น อย่างละเล็กละน้อย ห่อด้วยใบตอง ทำเป็นห่อเล็กๆ เรียกว่า ห่อข้าวน้อย นำไปวางตามโคนต้นไม้ใหญ่หรือตามพื้นดินบริเวณรอบๆ เจดีย์หรือโบสถ์ เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว

สลากภัต เป็นประเพณีของชาวไทยภาคกลาง โดยการจัดอาหารแห้งหรือผลไม้ รวมถึงเครื่องสังฆทานเพื่อถวายพระสงฆ์โดยวิธีจับสลาก

สารทเดือนสิบ ของชาวใต้เป็นประเพณีการจัดหมฺรับ (หมฺรับ เป็นภาษาถิ่นใต้ หมายถึง สำรับ) หรือสำรับอาหาร ประกอบด้วยอาหารแห้งชนิดต่างๆ ที่สามารถเก็บไว้ได้นาน เครื่องใช้จำเป็นต่างๆ และขนม ๕ อย่าง ที่เป็นสัญลักษณ์ของประเพณีสารทเดือนสิบของชาวใต้ลงในภาชนะเพื่อนำไปถวายพระและอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษ

สถานที่แห่งแรกของงาน “สารท”

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นสถานที่แห่งแรกที่รับวัฒนธรรมจากอินเดียเข้ามาแล้วกระจายไปยังจังหวัดอื่นๆ รวมทั้งประเพณีการทำบุญสารทเดือนสิบด้วย

พิธีจัดงานเทศกาลบุญสารทเดือนสิบของชาวนครศรีธรรมราช เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่น่าสนใจคือ

วันรับตายาย หรือ หฺมฺรับเล็ก (หฺมฺรับ อ่านว่า หมับ เป็นการจัดสำรับอาหาร)

จัดขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ มีการประกอบพิธีอย่างเรียบง่าย โดยจัดภัตตาหารไปทำบุญที่วัดเพื่อเป็นการต้อนรับญาติมิตรที่ขึ้นมาจากนรก ชาวบ้านเรียกกันว่า **“วันรับตายาย”** หรือ **“วันหฺมฺรับเล็ก”** ซึ่งบางคนไม่นิยมประกอบพิธี แต่จะยกไปกระทำในวันแรม ๑๓ ค่ำ แรม ๑๔ ค่ำ และแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ซึ่งถือเป็น **“วันหฺมฺรับใหญ่”**

วันจ่าย

ในวันแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๑๐ จะมีการจัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ไว้เพื่อจัดหฺมฺรับ (ใหญ่) เรียกว่า **“วันจ่าย”** ซึ่งถือเป็นวันที่คึกคักมากที่สุดวันหนึ่ง และสำหรับชาวนครศรีธรรมราชถือเป็นธรรมเนียมด้วยว่าวันจ่ายเป็นวันที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องซื้อของเล่นให้ลูกหลานด้วย จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีไปแล้วในทุกวันนี้

หฺมฺรับ – หัวใจของการทำบุญ

จัดหฺมฺรับ

เมื่อมีการจับจ่ายข้าวของกันเรียบร้อยแล้ว ส่วนใหญ่วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ ก็จะ

กำหนดเป็นวันจัด **“หฺมฺรับ”** ซึ่งเดิมนิยมใช้กระบุงทรงเตี้ยซึ่งสานด้วยตอกไม้ไผ่ขนาดตามความต้องการของผู้จัด แต่ต่อมาใช้ภาชนะอื่นตามสะดวก เช่น กระจาด ถาด กะละมัง ถัง เป็นต้น จัดของลงในหฺมฺรับนั้นเรียงตามลำดับคือ

ขั้นแรก ใส่ข้าวสารรองกระบุง (หรือภาชนะอื่น) แล้วใส่หอมกระเทียม ฯลฯ และเครื่องปรุงรสที่จำเป็นจนครบ ต่อไปก็ใส่อาหารแห้ง เช่น ปลาเค็ม เนื้อเค็ม ผัก ผลไม้ อาหารคาวหวานที่เก็บไว้ได้นานๆ เช่น ฟัก มะพร้าว มัน ฯลฯ และพืชผักอื่นที่มีในฤดูกาลนั้น

ต่อมาก็ใส่ของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น น้ำมันมะพร้าว ไต้ ไม้ขีด กระทะ ถ้วยชาม เป็นต้น เครื่องเชี่ยนหมาก ได้แก่ หมาก พลู ปูน กานพลู สีเสียด ฯลฯ ยาสามัญประจำบ้าน ธูปเทียน

สุดท้ายก็ใส่สิ่งของอันเป็นหัวใจสำคัญของหมฺรับ คือ ขนม ๕ อย่าง ซึ่งมีความหมายต่อการอุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับ และถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของงานบุญสารทเดือนสิบ

ขนม ๕ อย่าง สัญลักษณ์ของงานบุญสารทเดือนสิบ คือ

๑. ขนมพอง เป็นสัญลักษณ์แทนแพสำหรับผู้ล่วงลับไปแล้วใช้ล่องข้ามห้วงมหรรณพ ตามคติทางพระพุทธศาสนา

๒. ขนมลา เป็นสัญลักษณ์แทนแพรพรรณเครื่องนุ่งห่ม

๓. ขนมกง หรือขนมไข่ปลาเป็นสัญลักษณ์แทนเครื่องประดับ

๔. ขนมดีซำ หรือเมซำ เป็นสัญลักษณ์แทนเงินเบี้ยสำหรับใช้สอย

๕. ขนมบ้า เป็นสัญลักษณ์แทนสะบ้าสำหรับผู้ตายจะได้เล่นสะบ้าในวันสงกรานต์

นอกจากนั้นแต่ละท้องถิ่นอาจมีขนมอื่นๆ เพิ่มเติมแตกต่างกันออกไป แต่ขนมสัญลักษณ์ทั้ง ๕ อย่างจะขาดไม่ได้ อนึ่ง มีผู้สูงอายุบางคนกล่าวว่าขนมที่เป็นหัวใจของการจัด “หมฺรับ” มี ๖ อย่างคือเพิ่มขนมลาลอยมันซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนฟูกหมอนเข้าไปด้วย เพราะเป็นขนมที่สามารถเก็บไว้ได้นานไม่เสียง่าย เหมาะจะเป็นเสบียงเลี้ยงพระไปได้ตลอดฤดูฝน

นอกจากนั้นสิ่งที่ใช้จัดประกอบหมฺรับยังมีเครื่องเล่นและของใช้ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของพื้นเมือง เช่น ไม้ระกำ ใบลาน ทำเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น นก ไก่ ปลา ช้าง ม้า ฯลฯ หรือทำเป็นรูปละครรำ รูปหนังตะลุง หรืออาวุธต่างๆ ซึ่งเป็นของชอบของบรรพชนที่จะอุทิศส่วนกุศลให้

การจัดหมฺรับจะจัดกันเฉพาะในครอบครัวในหมู่ญาติพี่น้อง หรือในระหว่างเพื่อนฝูงก็ได้

ยกหมฺรับ – หลองหมฺรับ

เมื่อจัดหมฺรับเสร็จแล้วก็จะมีการยกหมฺรับ คือ นำสำรับไปวัด พร้อมทั้งถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ คือเป็นการทำบุญใหญ่ เพราะเชื่อว่าเป็นวันส่งญาติพี่น้องและผู้ที่ล่วงลับไปแล้วกลับสู่เมืองนรก ชาวบ้านเรียกวันนี้ว่า “วันส่งตายาย” หรือ “วันหมฺรับใหญ่” หรือ “วันหลองหมฺรับ” (หลอง คือฉลอง) โดยลูกหลานจะต้องไปทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว

ในการยกหมฺรับไปวัดจะมีการจัดภัตตาหารไปเลี้ยงพระด้วย ชาวบ้านจึงมักจะไปวัดกันตั้งแต่เช้า ผู้ยกหมฺรับไปวัดจะแต่งตัวสวยงาม

ในภายหลังยังมีการประกวดหุมรับ และขบวนแห่หุมรับที่ใหญ่โตเอิกเกริก ซึ่งผู้ร่วมขบวนจะแต่งตัวสวยงาม ตามลักษณะขบวนและตามจินตนาการ

ตั้งเปรต

หลังยกหุมรับและถวายภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์แล้วจะมีการตั้งเปรต คือการสร้างร้านสูงพอสมควรเรียกว่า "ร้านเปรตหรือหลาเปรต" (หลาเป็นภาษาถิ่นใต้หมายถึงศาลา) แล้วจะนำอาหารที่จะเซ่นไหว้ไปวางไว้บนหลาเปรตนั้น อาหารเหล่านี้จะเลือกที่บรรพบุรุษชอบอย่างละน้อย แต่ที่ขาดไม่ได้คือ ขนมสัญลักษณ์ ๕ อย่าง

เมื่อตั้งอาหารบนหลาเปรตแล้วจะโยงสายสิญจน์มายังพระสงฆ์ที่สวดบังสุกุลมาผูกไว้กับหลาเปรต แผ่ส่วนกุศลไปยังผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยนำอัฐิหรือกระดาษเขียนชื่อผู้ตายมารวมกันในพิธีต่อหน้าพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์บังสุกุลแล้วเผากระดาษที่เขียนชื่อผู้ตาย พระสงฆ์สวดยถา บุตรหลานก็จะกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญไปยังเปตชนที่เป็นบรรพบุรุษแล้วรับพรจากพระสงฆ์

หลังทำพิธีบังสุกุลแล้ว จะมีการแบ่งขนมต่างๆ เป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกถวายพระ อีกส่วนหนึ่งตั้งไว้ให้เปตชนที่พอมีกำลังเข้ามาเสพได้

มีความเชื่ออีกประการหนึ่งว่า มีเปตชนอีกพวกหนึ่งที่มีบาปหนา ไม่สามารถเข้าไปรับอาหารที่ลูกหลานจัดให้บนหลาเปรตภายในวัดได้แต่เลียบๆ เคียงๆ อยู่ข้างวัด ลูกหลานจึงได้นำอาหารใส่ห่อหรือถุงไปตั้งให้นอกวัด โดยวางไว้บนพื้นดิน พื้นหญ้า หรือตามคาคบไม้เตี้ยๆ เพื่อให้เปรตที่เข้าวัดไม่ได้ได้รับอาหารคาวหวานและกุศลผลบุญด้วย

ชิงเปรต

หลังเสร็จพิธีสงฆ์ ผู้คนไม่ว่าเพศและวัยใดจะกรูเข้าแย่งชิงอาหารที่ตั้งไว้บนหลาเปรต เรียกว่า "ชิงเปรต" โดยเชื่อว่าถ้าใครได้กินของเหลือจากการเซ่นไหว้บรรพชนจะได้กุศลแรง

ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนยืนยันว่า การชิงเปรตไม่ได้เป็นความอัปมงคลแก่ผู้ชิง กลับถือว่าเป็นการทำบุญ เพราะเชื่อว่าบุตรหลานของเปรตตนใดชิงอาหารได้ เปรตตนนั้นย่อมได้รับส่วนในสิ่งของนั้นด้วย

นอกจากนั้นยังมีความเชื่อว่า ขนมเหล่านี้ถ้านำไปหว่านในนาในสวน จะทำให้พืชผลอุดมสมบูรณ์มีผลผลิตเพิ่มขึ้น

นอกจากพิธีทางงานบุญดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีกิจกรรมที่สนุกสนานในงานคือ การเล่นชิงเปรต มีมหรสพซึ่งเป็นศิลปะในท้องถิ่น เช่น หนังตะลุง โนรา และมหรสพอื่นๆ โดยทั่วไป เช่น ลิเก ลำตัด ภาพยนตร์ เป็นต้น

สารท-เทศกาลบุญเดือนสิบ เป็นประเพณีดีงามอันเนื่องมาแต่พระพุทธศาสนา จึงควรที่พุทธศาสนิกชนจะช่วยกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีนี้ให้ดำรงคงอยู่ เพื่อความเป็นมงคลต่อตนเองและสังคมไทยตลอดกาลนาน

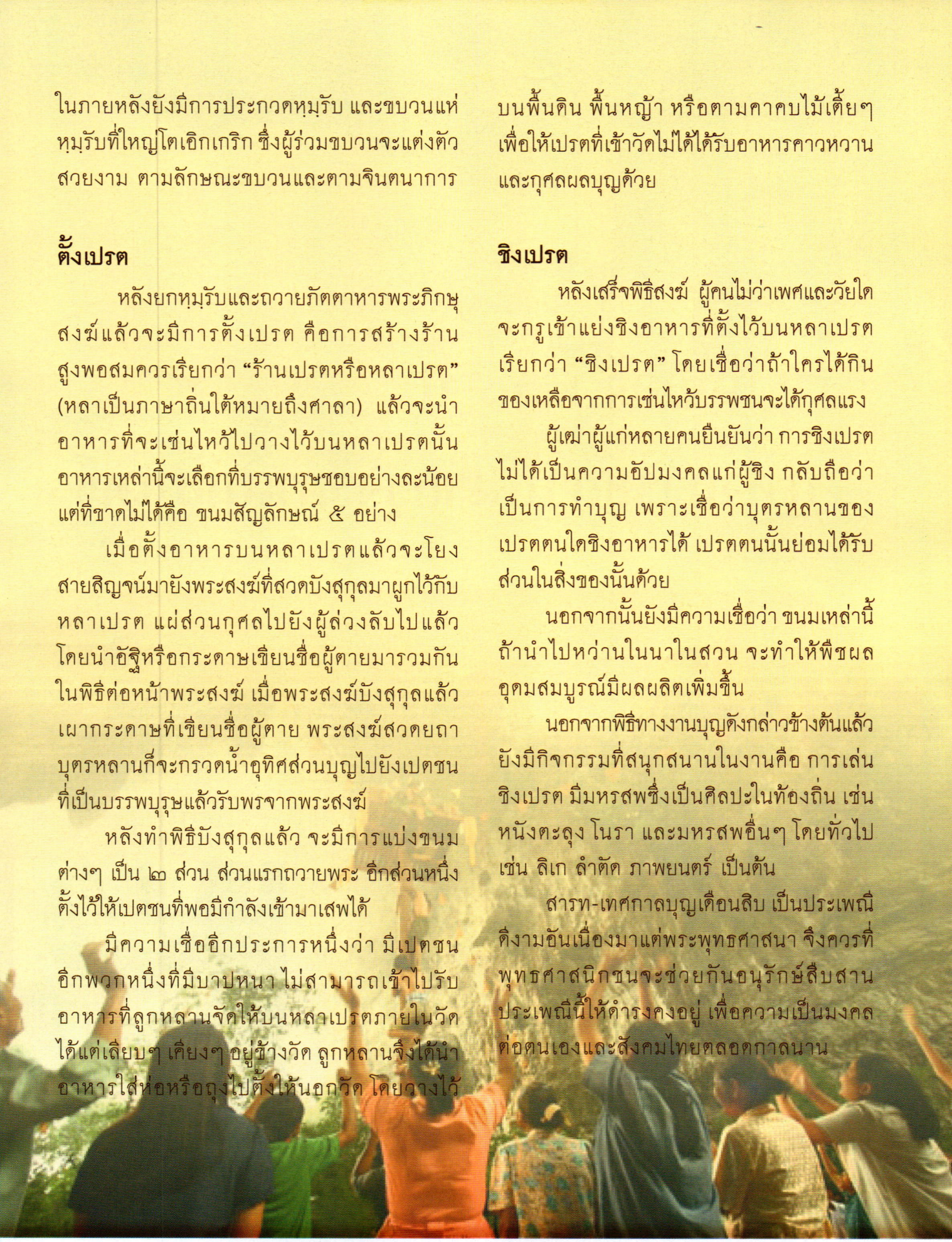

งานฉลอง ๒๓๑ ปี แห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

นัยนา แย้มสาขา

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นเมืองหลวงของประเทศทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธียกเสาพระหลักเมือง เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ จากนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง จนกรุงรัตนโกสินทร์เติบโตขึ้นเป็นเมืองที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างกลมกลืน แต่ยังคงรักษาขนบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติของตนไว้อย่างมีศิลปะและสมดุล เมื่อนับเนื่องถึงพุทธศักราช ๒๕๕๖ กรุงรัตนโกสินทร์แห่งนี้นับว่ามีอายุยืนยาวมานานถึง ๒๓๑ ปี รัฐบาลโดยกระทรวงวัฒนธรรมจึงได้จัดทำโครงการจัดงานฉลอง ๒๓๑ ปี แห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้น เพื่อเฉลิมฉลองในวาระดังกล่าว

การจัดงานฉลอง ๒๓๑ ปี แห่งการสถาปนากรุงโกสินทร์นี้ กระทรวงวัฒนธรรม จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์และเฉลิมฉลองวันคล้ายวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ อันจะทำให้นักเรียน นักศึกษา ชุมชนในพื้นที่ ประชาชนทั่วไป รับรู้และภาคภูมิใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งยังเป็นการเผยแพร่ศิลป-วัฒนธรรมอันทรงคุณค่าภายในเกาะรัตนโกสินทร์ให้เป็นที่รู้จักในหมู่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมตามโครงการจัดงานฉลอง ๒๓๑ ปีแห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์นี้จะช่วยสนองตอบต่อนโยบายการบูรณาการความร่วมมือและส่งเสริม สนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบค้นรากเหง้าทางศิลปวัฒนธรรมสู่การสืบสาน ต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษา การท่องเที่ยวและการสร้างสรรค์ของกระทรวงวัฒนธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของรัฐบาล ที่เน้นให้นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยนำวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์ และบริการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคม และนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ตลอดจนให้สามารถต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างครบวงจรที่สร้างรายได้เข้าประเทศ

งานฉลอง ๒๓๑ ปี แห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ที่กระทรวงวัฒนธรรมจัดขึ้นใช้ชื่องานว่า **“งานฉลองวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ๒๓๑ ปี ‘วัฒนธรรมนำไทย’”** จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐–๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๖ ณ บริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งได้แก่พื้นที่รอบท้องสนามหลวง กรมศิลปากร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วัดในเขตบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ถนนหน้าพระธาตุ ถนนสนามไชย ถนนราชินี ถนนพระอาทิตย์ ถนนพระจันทร์ ถนนราชดำเนินกลาง หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ที่จัดประกอบด้วยกิจกรรมพิธีกรรม นิทรรศการ

กิจกรรมทางศาสนา พิธีเปิด และขบวนงามอย่างไทย การแสดงสวน-ดอกไม้หลายพันธุ์ ศิลปะการนวดแผนไทย มหกรรมอาหารไทย การแสดงสินค้าทางวัฒนธรรม ตลาดนัดศิลปะ การแสดงระบำ ละคร การแสดงรัตนศิลป์ ตลาดย้อนยุค ภาพยนตร์ การละเล่น การเสวนา การแสดงและสาธิตงานช่างสิบหมู่การประชาสัมพันธ์ และการแถลงข่าว มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรมการศาสนา กรมศิลปากร กรมส่งเสริมวัฒนธรรม สำนักงานศิลป-วัฒนธรรมร่วมสมัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร และมีหน่วยงานสนับสนุน คือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมธนารักษ์ สภาวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน และชุมชนในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

กิจกรรมงานฉลองวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ๒๓๑ ปี **"วัฒนธรรมนำไทย"** มีกำหนดการจัดกิจกรรมและข้อมูลของกิจกรรมงานโดยสรุป ดังนี้

วันเสาร์ ที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๖ จัดกิจกรรมทางศาสนา ณ วัดชนะสงคราม วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม เวลา ๑๘.๐๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา ประกอบพิธีเปิด ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร และหน้าโรง-ละครแห่งชาติ การเสวนา ๒๓๑ ปี กรุงเทพมหานคร...เรื่องราว บ้านเมือง ผู้คน และเอกสารสำคัญ การนำชมวัดและท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์ การสาธิตทำงานฝีมือ งานอาชีพ และการจำหน่ายขนมและอาหารไทย รวมทั้งการเชิญชวนชิม อาหารร้านอร่อยของเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ลอดช่องโบราณ เป่าแก้ว (ทวีวัฒนา) กระทงทอง (ประเวศ) ขนมไทย (หลักสี่) ยำทวาย ข้าวต้มมัด (ยานนาวา) อาหารไทย (ราษฎร์บูรณะ) ขนมเบื้องไทย (พญาไท) ม้าฮ่อ ทำพานพุ่ม (ทวีวัฒนา) ขนมช่อม่วง ลูกชุบ (ปทุมวัน) ผัดไทยกุ้งสดแม่แถม (ป้อมปราบศัตรูพ่าย) หมูสะเต๊ะ (บางกอกใหญ่) น้ำพริกเผาแม่สุบรรณ (ดินแดง) ขนมจีนน้ำยา

(จตุจักร) อาหารมุสลิม (ราชเทวี) ข้าวเกรียบปากหม้อ ข้าวยำสมุนไพรชาววัง (วังทองหลาง) สาคูไส้หมูชาววังทองหลาง (วังทองหลาง) การสาธิตการนวดแผนไทย (สมาคมแพทย์แผนไทย) การแสดงพื้นบ้านจากสภาวัฒนธรรมเขต การสาธิตการละเล่นพื้นบ้าน “ขาโถกเถก ช้อนมะนาว” การแสดงละครในเรื่อง **“อุณรุท”** การฉายภาพยนตร์ เรื่อง **“ชั่วฟ้าดินสลาย”** การแสดงโขน ชุด **“นางลอย”**

เวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการจัดนิทรรศการ “มหานครอมรรัตนโกสินทร์ ๒๓๒๕ - ปัจจุบัน” โครงการต้นไม้คุณธรรม (สำรวจคุณธรรมในสังคมไทย) นิทรรศการธง/สมโภชรัตนโกสินทร์ (สำนักนายกรัฐมนตรี) บูธของที่ระลึก (มิวเซียมสยาม)

เวลา ๑๖.๐๐-๒๐.๓๐ นาฬิกา ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการสาธิตงานช่างสิบหมู่ ได้แก่ หมู่ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างปั้น ช่างปูน ช่างรัก ช่างกลึง ช่างหล่อ ช่างจิตรกรรม เครื่องเคลือบดินเผา แกะสลัก ปิดทอง ประดับกระจก ช่างโลหะ ช่างศิราภรณ์

เวลา ๑๖.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการแสดงมายากลลูกโป่ง Baby mime การสาธิตผ้ามัดย้อม การสาธิตวาดภาพเหมือนหนังสือทำมือ เทียนหอม การวาดภาพลายเส้น การวาดภาพจิตรกรรม งานประติมากรรม การจัดตลาดย้อนยุคและอาหารที่มีชื่อเสียงของชุมชนต่างๆ เช่น โรตี มะตะบะ/ชุมชนท่าพระ-อาทิตย์ ก๋วยเตี๋ยวตำลึงท่าพระจันทร์/ชุมชนท่าพระจันทร์ ก๋วยจั๊บญวนคุณแดง กาแฟโบราณ/ ชุมชนเยาวราช ร้านอาอีชะห์ อาหารอิสลาม/ชุมชนบางลำพู ปลาทู ปลาตะเพียนต้มเค็มสูตรโบราณสูตรดั้งเดิม แกงเหลือง แกงไตปลา แกงส้ม/ร้านเจ๊อ้อย ข้าวเหนียวมะม่วง/ร้าน ก พานิช ร้านน้ำแม่สาว (คอกเทล)/คุณพรพิศ ร้านโต๊ะดี ข้าวมันไก่ ข้าวหมกไก่/ชุมชนห้วยขวาง ร้านบาหลีสัญจร ขายน้ำปั่น ร้านสาคูสมุนไพร/ข้าวเกรียบว่าว/คุณโอ๋

เวลา ๑๘.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ สังคีตศาลา มีการแสดงหุ่นรามเกียรติ์ ตอน พระรามตามกวาง (สภาวัฒนธรรมเขตจอมทอง) การแสดงดนตรีร่วมสมัย เจริญกรุง ขับเคลื่อนลีลาความเป็นไทยสู่สากล การแสดงโขนรามเกียรติ์ ชุด นางลอย

เวลา ๑๔.๐๐-๑๗.๐๐ นาฬิกา ณ โรงละครวังหน้า มีการสาธิตดนตรี เพลง/ละครใน เรื่อง อุณรุท

เวลา ๑๖.๐๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา ณ ลานการแสดงสนามหญ้าหน้าพระที่นั่ง พุทไธสวรรย์ มีการสาธิตการแสดงศิลปะการต่อสู้ (ลาดพร้าว) การเล่นเกมชิ้อน-มะนาว (ตลิ่งชัน) ปิดตาตีหม้อ ขี่ม้าตาบอด งูกินหาง (บางขุนเทียน)

เวลา ๑๗.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณภายในกรมศิลปากร มีการบรรเลงของวงดุริยางค์เครื่องสาย เครื่องเป่าชุดเล็ก

เวลา ๐๙.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ อาคารถาวรวัตถุ การนำชมอาคารนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

ภาพกิจกรรม

ภาพกิจกรรม

หุ่นสายเฉลิมพระเกียรต
คณะบ้านยิ้ม

ฉลองวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ๒๓๑ ปี

มหานคร อมรรัตนโกสินทร์
พุทธศักราช ๒๓๒๕ - ปัจจุบัน
ราชธานีแห่งราชจักรีวงศ์
เมืองศูนย์กลางการปกครอง
เมืองหลวงของประเทศไทย

เวลา ๑๖.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ หอประติมากรรมต้นแบบ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์พีระศรี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ถนนเจ้าฟ้า มีรายการเปิดตำนาน อาคาร..บ้าน... กรมศิลปากร และการนำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เวลา ๑๖.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมดำรงราชานุภาพ มีการฉายภาพเก่ารัตนโกสินทร์และการเสวนาเรื่อง ๒๓๑ ปี กรุงเทพมหานคร เรื่องราว บ้านเมือง ผู้คน และเอกสารสำคัญ

เวลา ๐๙.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา วัดรอบเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ เปิดให้ประชาชนเข้าสักการะศาสนวัตถุ และศาสนสถานตลอดช่วงการจัดงาน

เวลา ๑๐.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ ยกเว้นค่าธรรมเนียมการเข้าชม

เวลา ๑๐.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา มิวเซียมสยาม ยกเว้นค่าธรรมเนียมการเข้าชม

วันอาทิตย์ ที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๖ จัดกิจกรรมทางศาสนา ณ วัดชนะสงคราม วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม

เวลา ๐๗.๐๐-๑๐.๐๐ นาฬิกา มีพิธีบวงสรวง ณ ศาลหลักเมือง โดยในเวลา ๐๗.๐๐ นาฬิกา เป็นพิธีสักการะพระพุทธรูปประจำศาลหลักเมือง พิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง และในเวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา มีพิธีเจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๑๐.๐๐-๑๑.๓๐ นาฬิกา ริ้วขบวนจากตัวแทนศาสนาทั้ง ๕ ศาสนา องค์การทหารผ่านศึก และชุมชนทั้ง ๕๐ เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตดุสิต เขตหนองจอก เขตบางเขน เขตบางกะปิ เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพระโขนง เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตยานนาวา เขตสัมพันธวงศ์ เขตพญาไท เขตธนบุรี เขตบางกอกใหญ่ เขตห้วยขวาง เขตคลองสาน เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกน้อย เขตบางขุนเทียน เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตราษฎร์บูรณะ เขตบางพลัด เขตดินแดง เขตบึงกุ่ม เขตสาทร เขตบางซื่อ เขตบางพลัด

เขตจตุจักร เขตบางคอแหลม เขตประเวศ เขตคลองเตย เขตสวนหลวง เขตจอมทอง เขตดอนเมือง เขตราชเทวี เขตลาดพร้าว เขตวัฒนา เขตบางแค เขตหลักสี่ เขตสายไหม เขตคันนายาว เขตสะพานสูง เขตวังทองหลาง เขตคลองสามวา เขตบางนา เขตทวีวัฒนา เขตทุ่งครุ เขตบางบอน โดยมีบุคลากรจาก หน่วยงานต่างๆ จำนวน ๔๐๐ คน ร่วมเดินจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ผ่านหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมศิลปากร พระบรมมหาราชวัง มาสิ้นสุดที่ศาลหลักเมือง

เวลา ๑๗.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร หน้าโรงละครแห่งชาติ มีการสาธิตและจำหน่ายขนมและอาหารไทยโบราณ ได้แก่ อาหารไทย (ดอนเมือง) ขนมฝรั่งกุฎีจีน (ธนบุรี) ม้าฮ่อ พานพุ่ม เป่าแก้ว ลอดช่อง (ทวีวัฒนา) ขนมเบื้อง ไข่ลอย (จอมทอง) ขนมเปี๊ยะดอกทานตะวัน น้ำสมุนไพร (ดุสิต) ถั่วแปบ ขนมต้ม ส้มตำ (บางเขน) หมี่กรอบ (คันนายาว) ขนมใส้ไส้ มะพร้าวน้ำหอม วุ้นมะพร้าวอ่อน (ทุ่งครุ) งานประดิษฐ์วัสดุเครื่องใช้เคคูพาท (วัฒนา) เย็นตาโฟฟ้าผ่า (บึงกุ่ม) ขนมดอกจอก น้ำอัญชัน (ตลิ่งชัน) หมูยอ ข้าวต้มมัด (บางกะปิ) ขนมมงคล ทองหยิบ ทองหยอด (บางแค) ส้มตำทอด (บางคอแหลม) สาธิตการนวดแผนไทย (สมาคมแพทย์แผนโบราณ)

เวลา ๑๕.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การจัดกิจกรรมต่างๆ เหมือนวันก่อน

เวลา ๑๘.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ สังคีตศาลา มีการแสดงโขนเด็ก (ทวีวัฒนา) การแสดงดนตรีร่วมสมัย เพลงเรื่อยเปื่อย คณะละครมรดกใหม่ การแสดงโขนชุด **นาคบาศ**

เวลา ๑๔.๐๐-๑๗.๐๐ นาฬิกา ณ โรงละครวังหน้า มีการสาธิตดนตรี/เพลง ละครใน เรื่อง **สุวรรณหงษ์**

เวลา ๑๖.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ เวทีเล็กบนทางเท้าหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีการแสดงโปงลาง (ทวีวัฒนา) การแสดงโขน ตอน **หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา** รำกลอนย้อนยุค มวยไชยา รำบิ๊งกุ่มลีลา รำเอกลักษณ์ไทย การแสดงดอกพุทธรักษาพ่อหลวงของแผ่นดิน ของดีเขตดุสิต ลิเกเด็ก

เวลา ๑๖.๐๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา ณ ลานการแสดงสนามหญ้าหน้าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์มีการแสดงศิลปะการต่อสู้อาวุธโบราณ (คันนายาว) การแสดงศิลปะการต่อสู้ไทย (ลาดพร้าว) การสาธิตการละเล่น ได้แก่ เดินกะลา ขี่ม้าส่งเมือง (สะพานสูง) ขาโถกเถก (สมาชิกสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร ชมรมขาโถกเถกประเทศไทย) ชักนมะนาว (ตลิ่งชัน) ปิดตาตีหม้อ ขี่ม้าตาบอด งูกินหาง (บางขุนเทียน)

เวลา ๑๗.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณภายในกรมศิลปากร มีการบรรเลงวงดุริยางค์เครื่องสาย เครื่องเป่าชุดเล็ก

เวลา ๑๖.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ หอประติมากรรมต้นแบบ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์พีระศรี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า จัดกิจกรรมเปิดตำนานอาคาร..บ้าน... กรมศิลปากร และการนำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เวลา ๐๗.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ อาคารถาวรวัตถุ มีการนำชมอาคารนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

เวลา ๑๖.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมดำรงราชานุภาพ มีการฉายภาพเก่ารัตนโกสินทร์เสวนา เรื่อง ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เวลา ๐๗.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ วัดรอบเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ เปิดให้เข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในช่วงการจัดงาน พิธีกรรม/นิทรรศการ/กิจกรรมทางศาสนา ณ วัดชนะสงคราม/วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์/วัดบวรนิเวศวิหาร/วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม โดยเวลา ๑๓.๓๙ นาฬิกา แสดงพระธรรมเทศนา ๒ ธรรมาสน์ และเวลา ๑๖.๓๙ นาฬิกา พระสงฆ์วัดชนะสงคราม เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา ณ ถนนรอบเกาะรัตนโกสินทร์ (สนามไชย ราชินี พระอาทิตย์ และหน้าพระธาตุ) จัดขบวนงามอย่างไทย

เวลา ๑๕.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา ณ ถนนรอบเกาะรัตนโกสินทร์ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์(พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์พีระศรี หอประติมากรรมต้นแบบ อาคารถาวรวัตถุและนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๕ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ลานบริการข้อมูล เกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน (ศาลพระแม่ธรณีบีบมวยผม) ศาลหลักเมือง วัดโพธิ์ มิวเซียมสยาม ท่าเตียน และสวนนคราภิรมย์) ๒ รอบ ๑๖.๐๐/๑๗.๐๐ (ทั้งภาคไทยและภาษาอังกฤษ)

เวลา ๑๖.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ สวนสันติชัยปราการ มีการฉายภาพยนตร์ (นางนาก) การสาธิตศิลปวัฒนธรรม/ศิลปะการแสดงของชุมชนพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

เวลา ๑๐.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ ยกเว้นค่าธรรมเนียมการเข้าชม

เวลา ๑๐.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา มิวเซียมสยาม ยกเว้นค่าธรรมเนียมการเข้าชม

วันจันทร์ ที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๖ มีกิจกรรมทางศาสนา ณ วัดชนะสงคราม วัดบวรนิเวศ-วิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม

เวลา ๑๗.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร หน้าโรงละครแห่งชาติ มีการสาธิตและจำหน่ายขนมและอาหารไทยโบราณ ได้แก่ ลูกชุบ ฝอยทอง (สายไหม) ขนมจีนน้ำพริก (บางพลัด) เป่าแก้ว ลอดช่อง (ทวีวัฒนา) ข้าวหมกไก่มะเขือเทศ (ห้วยขวาง) ขนมจากมะพร้าวอ่อน ปั้นสิบทอด (บางขุนเทียน) ปั้นสิบสด (คลองเตย) ขนมหม้อแกงโบราณ (บางนา) ขนมกระทงทอง ทอดมันปลากราย (คลองสาน) น้ำพริกกล้วยหยี (มีนบุรี) ม้าฮ่อ พานพุ่ม (ทวีวัฒนา) อาหารไทย (คลองสามวา) ขนมต้มแดง – ต้มขาว มะพร้าวน้ำหอม บัวลอยไข่หวานทรงเครื่อง (หนองแขม) น้ำพริกแม่สุนีย์ (บางบอน) วุ้นมะพร้าว (ลาดพร้าว) สาธิตการนวดแผนไทย (สมาคมแพทย์แผนไทย)

เวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการจัดนิทรรศการ **“มหานคร อมรรัตนโกสินทร์ ๒๓๒๕ - ปัจจุบัน”** โครงการต้นไม้คุณธรรม บูธของที่ระลึก (มิวเซียม-สยาม) นิทรรศการธง/สมโภชรัตนโกสินทร์ (สำนักนายกรัฐมนตรี)

เวลา ๑๖.๐๐-๒๐.๓๐ นาฬิกา ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการสาธิตงานช่างสิบหมู่เหมือนวันก่อน

เวลา ๑๖.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการแสดงมายากล การสาธิตผ้ามัดย้อม สาธิตวาดภาพเหมือนหนังสือทำมือ เทียนหอม การวาดภาพลายเส้น การวาดภาพจิตรกรรม งานประติมากรรม เหมือนวันก่อน ตลาดย้อนยุค/อาหารอร่อย เหมือนวันก่อน

เวลา ๑๘.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ สังคีตศาลา มีการแสดงโขนเด็ก ตอน สุครีพถอนต้นรัง (ตลิ่งชัน) การแสดงนาฏลีลาร่วมสมัยคณะโกมลศิลป์ การแสดงโขน ชุด พรหมมาสตร์

เวลา ๑๔.๐๐-๑๗.๐๐ นาฬิกา ณ โรงละครวังหน้า มีการสาธิตแสดงดนตรี/เพลงรำ ระบำสี่ภาคเชิงสร้างสรรค์

เวลา ๑๖.๐๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา ณ เวทีเล็กบนทางเท้าหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีการแสดงตาลีบุหงา (สายไหม) การแสดงมโนราห์ (เครือข่ายสื่อวัฒนธรรมสัมพันธ์) การแสดงรำกลอนย้อนยุค (บางเขน) รำนาฏลีลา (ห้วยขวาง) รำกลองยาว (บางพลัด) การแสดงโขน ตอน ยกรบ (พระโขนง) ดนตรีย้อนยุค

เวลา ๑๖.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ ลานการแสดงสนามหญ้าหน้าพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ มีการแสดงกระตั้วแทงเสือ ฟันดาบ (หนองแขม) การแสดงศิลปะการต่อสู้ไทย (ลาดพร้าว) การสาธิตการละเล่น ได้แก่ เดินกะลา ขี่ม้าส่งเมือง (สะพานสูง) ขาโถกเถก (สมาชิกสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร ชมรมขาโถกเถกประเทศไทย) ชักคะเย่อ (ตลิ่งชัน) ปิดตาตีหม้อ ขี่ม้าตาบอด งูกินหาง (บางขุนเทียน)

เวลา ๑๗.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณในกรมศิลปากร มีการบรรเลงของวงดุริยางค์เครื่องสายเครื่องเป่าชุดเล็ก

เวลา ๑๖.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ หอประติมากรรมต้นแบบ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์พีระศรี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ถนนเจ้าฟ้า จัดกิจกรรม เปิดตำนานอาคาร..บ้าน...กรมศิลปากร การนำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เวลา ๐๗.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา ณ อาคารถาวรวัตถุ มีการนำชมอาคารนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

เวลา ๑๖.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมดำรงราชานุภาพ มีการฉายภาพเก่ารัตนโกสินทร์และการเสวนา เรื่องศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เวลา ๐๗.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ วัดรอบเกาะกรุงรัตนโกสินทร์ เปิดให้เข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วงจัดงาน พิธีกรรม/นิทรรศการ/กิจกรรมทางศาสนา ณ วัดชนะสงคราม/ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์/วัดบวรนิเวศวิหาร/วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม ๑๐.๓๐ พระสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์เมื่อวันก่อน ถวายพรพระ และมีการถวายภัตตาหารเพล

เวลา ๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ นาฬิกา ณ ถนนรอบเกาะรัตนโกสินทร์ (สนามไชย ราชินี พระอาทิตย์ หน้าพระธาตุ) จัดขบวนงามอย่างไทย ฉลองครบรอบการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ๒๓๑ ปี

เวลา ๑๕.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา มีการจัดท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์ เหมือนวันก่อน

เวลา ๑๖.๐๐-๒๑.๐๐ นาฬิกา ณ สวนสันติชัยปราการ มีการฉายภาพยนตร์ (คุณนายโฮ) การสาธิตศิลปวัฒนธรรม/ศิลปะการแสดงของชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

นอกจากงานฉลองวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ๒๓๑ ปี "วัฒนธรรมนำไทย" ที่กล่าวข้างต้นแล้ว ในโอกาสงานฉลอง ๒๓๑ ปี แห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร จัดโครงการวัฒนธรรมสัญจร เรื่อง "วันวารผ่านเมืองบางกอก : ๒๓๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์" เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้ศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ถึงความสำคัญของกรุงเทพมหานครในเชิงประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่การตั้งถิ่นฐาน การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๕ การขยายตัวของเมือง : พัฒนาการทั้งในด้านกายภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน มาจนถึงพุทธศักราช ๒๕๕๖ ซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเอง และชุมชนอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในถิ่นที่อยู่ของตน และมีแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างถูกวิถีทาง และเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โครงการดังกล่าวจัดขึ้น ระหว่างวันที่ ๓๐-๓๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ แบ่งกิจกรรมออกเป็นสองภาค ภาคแรกเป็นการจัดบรรยายทางวิชาการเพื่อปูพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ภาคที่ ๒ เป็นการนำผู้เข้าร่วมกิจกรรมไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานครที่มีความเชื่อมโยงกับการก่อตั้ง พัฒนาการและการวิวัฒนการของเมืองหลวง ในวันศุกร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ผู้เข้าร่วมโครงการเดินทางโดยรถบัสปรับอากาศ ไปชมวัดวาอาราม อาคารอนุรักษ์ในหน่วยงานราชการ ตลอดจนพิพิธภัณฑ์ในชุมชน ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร แนวกำแพงเมือง คลองคูเมือง

วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร บ้านนนทิ (ในกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน) พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก

กรุงรัตนโกสินทร์นับแต่แรกสถาปนาขึ้นเป็นราชธานีแห่งราชอาณาจักรไทยในพุทธศักราช ๒๓๒๕ กรุงรัตนโกสินทร์มีพัฒนาการขยายตัวมาอย่างต่อเนื่องยาวนานถึง ๒๓๑ ปี การพัฒนาเมืองที่เริ่มต้นจากเมืองท่าบางกอก ก้าวขึ้นสู่ศูนย์กลางอำนาจในฐานะเมืองหลวงที่ยังความภาคภูมิใจในความมั่นคง เจริญรุ่งเรือง พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ ทุกพระองค์ทรงสรรค์สร้างและสานต่อความเจริญรุ่งเรืองของกรุงรัตนโกสินทร์ในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องเริ่มจากการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ การสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ การพัฒนาประกาศสู่ความทันสมัย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ การปฏิรูปและสร้างภาพลักษณ์ของความเป็นอารยะประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ การวางรากฐานการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ การวางรากฐานของประชาธิปไตยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ การปรับปรุงด้านกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ และการพัฒนาเมือง ชี้นำแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน

กรุงรัตนโกสินทร์ที่ได้ก้าวผ่านกาลเวลามากว่าสองศตวรรษและยังคงดำรงสถานะแห่งเมืองหลวงไว้ได้ ย่อมสมควรที่จะจัดงานเฉลิมฉลอง และด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาของกรุงรัตนโกสินทร์ หรือกรุงเทพมหานคร ย่อมเป็นช่วงเวลาที่บันทึกความเป็นไปต่างๆ ที่นับว่าเป็นประโยชน์ทางวิชาการเพื่อการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวความเป็นไปของกรุงเทพมหานคร ที่ชัดเจน และน่าสนใจยิ่ง

การจัดงานฉลองวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ คาดว่าจะยังคงจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชวงศ์จักรีทุกพระองค์ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางศิลป-วัฒนธรรมที่ก่อกำเนิด วิวัฒนาการและดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของสังคมกรุงรัตนโกสินทร์ให้คงอยู่สืบไป

ปฏิทินกิจกรรม
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
เดือนเมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๖

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/โครงการ	สถานที่/สื่ออื่นๆ
๓๑ มีนาคม – ๒ เมษายน ๒๕๕๖	การเผยแพร่สารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ๒ เมษายน ๒๕๕๖	ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เวลาหลังข่าวภาคค่ำ
๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติผ่านสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน เรื่อง **“ในหลวงกับงานทันตกรรม ตอนที่ ๑”**	หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๖	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติผ่านสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน เรื่อง **“ในหลวงกับงานทันตกรรม ตอนที่ ๒”**	หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติผ่านสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน เรื่อง **“การคัดเลือกครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่างประจำปี ๒๕๕๖”**	หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖	การจัดพิธีมอบรางวัลครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่าง ประจำปี ๒๕๕๖	หอประชุมสุขุมนัยประดิษฐ์ สำนักงาน ก.พ. จังหวัดนนทบุรี

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/โครงการ	สถานที่/สื่ออื่นๆ
๓ มิถุนายน ๒๕๕๖	การจัดวิทยากรบรรยาย เรื่อง **"Thai Manners, Etiquette and Culture"** (วิทยากรบรรยาย : นางสาวบุหลง ศรีกนก)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
๔ มิถุนายน ๒๕๕๖	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติผ่านสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน เรื่อง **"การจัดพิธีมอบรางวัลครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่าง ประจำปี ๒๕๕๖"**	หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
๕ มิถุนายน ๒๕๕๖	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติผ่านสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน เรื่อง **"พิธีมอบรางวัลครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่างประจำปี ๒๕๕๖"**	หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
ทุกวันอาทิตย์	การเผยแพร่บทความสดุดีบุคคลสำคัญ	ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย FM 92.5 MHz เวลา ๐๖.๓๐ – ๐๖.๔๕ น. (ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และจังหวัดใกล้เคียงอีก ๑๐ จังหวัด), AM 891 MHz (ครอบคลุมทั่วประเทศ และพื้นที่บางส่วนของประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐสิงคโปร์), www.prd.go.th

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/โครงการ	สถานที่/สื่ออื่นๆ
ทุกวันพุธ และ ทุกวันศุกร์ ของเดือน	การเผยแพร่สารคดีเอกลักษณ์ไทย เรื่อง **“เครื่องบูชาอย่างไทย”**	ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ทุกวันพุธ เวลา ๐๘.๕๗ – ๐๙.๐๐ น. และออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี ทุกวันศุกร์ เวลา ๐๙.๓๑ – ๐๙.๓๙ น.

เรียน ท่านผู้อ่านวารสารไทย

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ได้จัดพิมพ์วารสารไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและเพื่อเป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข

เราเปิดโอกาสให้ท่านผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับวารสารไทย หรือหากท่านต้องการให้เรานำเสนอเรื่องใดที่ท่านคิดว่าน่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อส่วนรวมและชาติบ้านเมือง คอลัมน์นี้เป็นเวทีของท่าน ขอได้โปรดเสนอความคิดเห็นส่งมาในใบตอบรับนี้ และกรุณาอย่าลืมปิดดวงตราไปรษณียากรด้วย

ขอขอบคุณ

ใบตอบรับ วารสารไทย	ได้รับ วารสารไทย ฉบับที่ ๑๒๖ เรียบร้อยแล้ว	วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๕๖

ชื่อผู้รับ.....

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน : .....

.....

คำถาม/ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นต่างๆ : .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กรุณาส่ง

ปิดดวงตรา
ไปรษณียากร
๓ บาท

กองบรรณาธิการวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต
กรุงเทพ ฯ ๑๐๓๐๐

คลองโอ่งอ่างเป็นทั้งคูเมือง
และทางสัญจรไปมาทางน้ำในอดีต

บริเวณสะพานผ่านพิภพลีลา

พระบรมมหาราชวัง
ทัศนียภาพพระบรมมหาราชวังปัจจุบัน

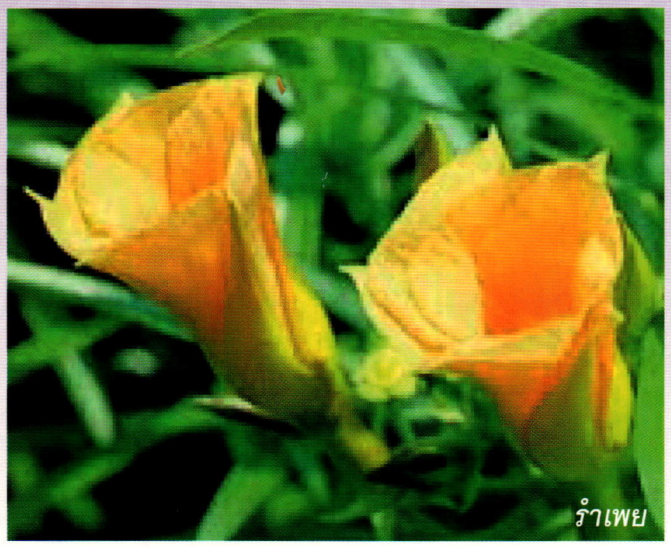

รำเพย

ม่วงเทพรัตน์

ชมพูภูคา